

BREZOVICA

2022

2032

OSNUTEK
Razvojni program
Občine Brezovica
za obdobje
2022–2032

Občina
Brezovica

Naročnik:

Občina
Brezovica

Občina Brezovica
Tržaška 390
1351 Brezovica

Predmet:

**Razvojni program Občine Brezovica
za obdobje 2022–2032**

Izvajalec:

RRA LUR

Regionalna razvojna agencija
Ljubljanske urbane regije
Tehnološki park 19
1000 Ljubljana

Vodja projekta
na strani naročnika:

mag. Ivanka Stražišar

Vodja projekta
na strani izvajalca:

Mojca Resinovič

Člani strateške skupine:

Marko Čuden, mag. Ivanka Stražišar, Urban Acman, Kristina Žust,
Stanislav Knap, Peter Peršin, Primož Rihtar, Klemen Zaletel, Aleš Ogrič,
Miran Repar, Miha Rus

Člani projektne skupine:

mag. Lilijana Madjar, Matej Gojčič, Mojca Resinovič, mag. Roman Medved,
Urša Peršič, Špela Kranjc, Barbara Boh

Datum:

Oktober 2022

KAZALO

NAGOVOR	2
1 NAMEN IN POSTOPEK PRIPRAVE RAZVOJNEGA PROGRAMA OBČINE BREZOVICA 2022-2032	4
2 BREZOVICA DANES: OCENA RAZVOJNEGA STANJA IN IZZIVI NADALJNJEGA RAZVOJA	9
Okolje in prostor	9
Prebivalstvo in družba	20
Gospodarstvo	27
Kmetijstvo	35
Izzivi nadaljnjega razvoja	40
3 BREZOVICA JUTRI: VIZIJA IN RAZVOJNI CILJI	47
Vizija	47
Razvojni cilji	49
4 RAZVOJNA STRATEGIJA	51
Prednostno področje 1: Trajnostna, zelena občina	53
Program 1: Zagotovitev trajnostnega prostorskega razvoja	54
Program 2: Varovanje naravne in kulturne dediščine	55
Program 3: Dvig odpornosti	55
Program 4: Zaščita in trajnosten razvoj Ljubljanskega barja	55
Program 5: Razvoj samooskrbe in ekološkega kmetijstva	56
Program 6: Energetska učinkovitost bivanja in mobilnosti	57
Prednostno področje 2: Pametna, povezana občina	59
Program 1: Nadgradnja prometne infrastrukture	60
Program 2: Prehod v trajnostno mobilnost	61
Program 3: Zagotovitev zmogljive komunalne opreme	62
Program 4: Izgradnja optičnega omrežja	62
Program 5: Ureditev poslovnih in gospodarskih con	63
Prednostno področje 3: Dostopna, vključujoča občina	64
Program 1: Zagotovitev dobre opremljenosti krajevnih središč	65
Program 2: Vzpostavitev ustrezne zdravstvene mreže	66
Program 3: Dopolnitev vzgojno-izobraževalne infrastrukture	66
Program 4: Spodbujanje aktivnosti in medgeneracijske povezanosti	66
Program 5: Vzpostavitev podpornega okolja za podjetnike	68
Program 6: Oblikovanje osrednjega turističnega produkta	68
Program 7: Nadgradnja turistične infrastrukture	69
5 AKCIJSKI NAČRT	71
6 VIRI	80

DRAGE OBČANKE, DRAGI OBČANI.

V želji, da bi se v občini Brezovica vsakdo počutil dobro in z namenom, da naše bivalno okolje ohranimo varno, kakovostno in prijetno ter odpravimo še tiste pomanjkljivosti in izzive, s katerimi se soočamo, smo v letu 2022 oblikovali enega najpomembnejših razvojnih dokumentov – desetletni razvojni program Občine Brezovica. Na podlagi tega dokumenta bomo lahko dosledno in premišljeno nadaljevali uspešno zgodbo trajnostnega razvoja naših krajev, ki ga skupaj z vami,

društvi, zavodi, podjetji in sodelavci občinske uprave gradimo že dobrih 15 let.

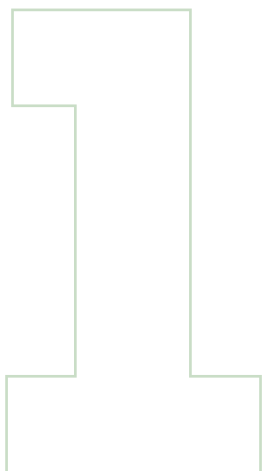
V tem obdobju je bilo storjenega veliko, poskrbeli smo za številne posodobitve, izgradnje in nadgradnje, zavedam pa se, da je možnosti za napredek ter boljše in kakovostnejše življenje v naši občini še kar nekaj. Na podlagi ankete, v kateri je sodelovalo kar 7 % prebivalcev, starejših od 15 let, smo lahko oblikovali številne ukrepe, ki so čim bolj prilagoje-

ni vašim dejanskim potrebam. Na prvem mestu ste izpostavili prometno varnost in boljšo povezljivost, za kateri bomo poskrbeli z novimi kolesarskimi stezami, varnimi pešpotmi ter pločniki. V načrtu je tudi vpeljava e-mobilnosti, potrudili se bomo tudi za širitev možnosti javnega potniškega prometa. Na področju športa in družbenega življenja se nam obetata nova večnamenska športna dvorana z zunanji športnimi površinami in novo občinsko upravno središče, hkrati pa bomo poskrbeli tudi za ureditev krajevnih središč, ki bodo še bolj povezala prebivalce posameznih naselij. Prav tako nismo pozabili na mlade, ki si želijo prostora za druženje, in najmlajše, ki pogrešajo otroška igrišča. Vsi si želimo večjega in sodobnejšega zdravstvenega doma, obnove bo deležna tudi šolska infrastruktura, prav tako je v načrtu širitev prostorov v predšolski vzgoji. Velik potencial je bil prepoznan v turizmu, na tem področju se je nabralo kar nekaj inovativnih idej, ter izpostavljena potreba po novih kapacitetah za domače podjetnike in obrtnike. Ambiciozni načrti, ki so podrobneje predstavljeni v tem dokumentu in pri uresničevanju katerih bomo poskrbeli, da v največji možni meri ohranimo pridih našega prijetnega vaškega značaja ter neokrnjeno naravo in naravno dediščino.

Naj ob tem izrazim zadovoljstvo, da vas je kar 87 % sodelujočih v anketi izrazilo, da ste zadovoljni ali zelo zadovoljni z življenjem v občini Brezovica, kar nam samo potrjuje, da smo na pravi poti. Ob tem se iskreno zahvaljujem vsem,

ki ste aktivno sodelovali v anketi, na delavnici in v okviru javne razgrnitve, sodelavkam in sodelavcem občinske uprave, članom strateške skupine za pripravo Razvojnega programa Občine Brezovica 2022-2032 ter članom Občinskega sveta Občine Brezovica, ki je dne **DATUM** sprejel dokument.

Metod Ropret,
župan Občine Brezovica

NAMEN IN POSTOPEK PRIPRAVE RAZVOJNEGA PROGRAMA OBČINE BREZOVICA 2022–2032

Občina Brezovica velja za eno najbolj priljubljenih občin Ljubljanske urbane regije za bivanje, saj nudi pestro in ohranjeno naravo, zdravje in varno okolje, številne možnosti za rekreacijo ter kulturno udejstvovanje. Poleg naštetega je ena od njenih prednosti tudi bližina glavnega mesta, ki skladno dopolnjuje nabor aktivnosti in dejavnosti ter večini prebivalkam in prebivalcem nudi delovna mesta.

Razvojni program Občine Brezovica iz leta 2005, na katerem je temeljil dosednji razvoj, je vključeval dolgoročne razvojne usmeritve ter cilje, ki so bili v zadnjih petnajstih letih v večini tudi uresničeni. V njem je bilo identificiranih šest glavnih razvojnih področij: izvajanje sprejete strategije razvoja občine, razvoj in raba prostora z varstvom naravne in kulturne dediščine, pospeševanje trajnostnega gospodarskega razvoja, gradnja infrastrukture in urejanje naselij, razvoj javnih služb in zagotavljanje pogojev za njihovo delovanje ter razvojna organiziranost občine in vključevanje kadrov. Opredeljene prioritete so bile osredotočene v

izgradnjo kanalizacijskega sistema, razbremenitev prometne infrastrukture, izboljšanje vodooskrbe, zaščito virov in širitev vodovodnega sistema, gradnjo nove infrastrukture ter ohranjanje naravne dediščine.

Občina je na večini predvidenih lokacij izgradila kanalizacijske sisteme s čistilnimi napravami, z deli zaključuje v tem in naslednjem letu. Nadgradila je prometno ureditev, urejeni so bili številni pločniki, križišča in avtobusna postajališča. V Notranjih Goricah je zaživel center starejših z več kot 200 stanovalci, ki prebivalcem občine zagotavlja tudi pomoč na domu. Posodobljena je bila infrastruktura Mladinskega klimatskega zdravilišča Rakitna in izboljšana njegova ponudba. Skladno z večanjem števila prebivalcev je občina prenavljala in gradila vzgojno-izobraževalno infrastrukturo. Urejena je bila osrednja knjižnica na Brezovici, v Podpeči sta bila prenovljena kulturni in gasilski dom. Na območju občine sta bila povečana tudi število kmetij z dopolnilno dejavnostjo in število ekoloških kmetij.

Smerokaz na Sv. Ani / Vir: RRA LUR / Foto: Mojca Resinovič

Večina projektov iz preteklega razvojnega programa je že zaključenih, nekateri so v sklepni fazi izvajanja, nekaj pa jih bo Občina izvedla tudi v novi finančni perspektivi. Na področju infrastrukture se bo tako začela izgradnja novega avtocestnega priključka, načrtovane so tudi ureditev koridorjev za pešce na vseh šolskih poteh, izgradnja večnamenske športne dvorane na Brezovici ter prenova prosvetnega doma Preserje. Uveden je bil postopek komasacije kmetijskih zemljišč, ki bo zaključen v naslednjih letih. Finančna sredstva za izvedbo so že predvidena v občinskem proraču-

nu. Hkrati bo Občina nadaljevala z investicijami v obnovo in izgradnjo dodatnih kapacitet v vzgojno-izobraževalni infrastrukturi v vseh krajevnih skupnostih ter poiskala odgovore na vprašanja glede namembnosti kamnoloma pod Žalostno goro, lokacije odlagališča za kosovni odpad, plovnosti Ljubljanice, vzpostavitve mreže kolesarskih poti, izgradnje mostu za nemotoriziran promet čez Ljubljanico v Podpeči, celovitega razvoja turizma, blagovne znamke Ljubljanskega barja, vzpostavitve mladinskih programov v občini ter opremljanja celotne občine s širokopasovnim internetom.

Z namenom, da se **ohrani varno, kakovostno in prijetno bivalno okolje** ter nadaljuje **skladen in trajnostni razvoj** na podlagi jasno načrtanih razvojnih ciljev, je bil oblikovan dokument Razvojni program Občine Brezovica 2022–2032. Pri njegovem nastajanju je bilo v ospredju intenzivno sodelovanje z vsemi ključnimi deležniki v občini, strokovnjaki različnih področij, društvi in zavodi, strateško skupino, občinsko upravo ter predvsem občankami in občani.

Za pripravo dokumenta je bila izbrana **Regionalna razvojna agencija Ljubljanske urbane regije**, ki ima številne izkušnje na področju razvojnih strategij in dobro poznavanje občine Brezovica, saj izvaja tudi razvojne naloge na ravni regije, ki jih opredeljuje Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja.

Na podlagi analize stanja, ki je nastala ob **strokovnem terenskem ogledu obravnavanega območja, pregledu statističnih podatkov, različnih dokumentov** (obstoječih strategij, strokovnih podlag, letnih poročil, dokumentov, poročil in ostalih gradiv) ter **strateških projektov** v teku, delavnice s strateško skupino in ankete z občani, je bila oblikovana analiza prednosti, slabosti, priložnosti in izzivov (SWOT). Pri tem je bil velik poudarek predvsem na **obveščanju in vključevanju javnosti** preko različnih medijskih kanalov in aktivnosti, kot so spletna anketa, intervjuji s predstavniki zavodov, društev in podjetij ter delavnice s širšo javnostjo in strateško skupino. S tem je bilo namreč doseže-

no, da je pri pripravi dokumenta sodeloval širok krog posameznikov in skupin, ki aktivno sooblikujejo razvoj občine.

Na **uvodni delavnici s strateško skupino** je bila predstavljena analiza stanja, identificirani so bili glavni izzivi in podane usmeritve za pripravo razvojnega programa. Sledila je izvedba **dvanajstih poglobljenih intervjujev** s predstavniki občinske uprave, občinskimi svetniki, predsedniki društev in krajevnih skupnosti, ravnateljicami vrtca in osnovne šole ter drugimi ključnimi deležniki. Izjemni odzivi so bili tudi na **spletno anketo**, v analizi je bilo namreč obravnavanih kar 696 anket. Slednjo je izpolnilo 5 % vseh prebivalcev občine oziroma 7 % prebivalcev, starejših od 15 let. Analiza stanja in izzivov na podlagi intervjujev in ankete je bila predstavljena na drugi **delavnici s strateško skupino**, kjer so bili natančno analizirani vsi podani izzivi, oblikovan osnutek vizije, določeni cilji, prednostna področja ter programi z ukrepi. Odmevna je bila tudi delavnica z občani, kjer so bile še dodatno izpostavljene najbolj pereče težave, s katerimi se soočajo posamezniki, ter podani konkretni predlogi. S sodelovanjem vseh vključenih so bili tako identificirani ključni izzivi in oblikovani številni ukrepi, ki bodo pripomogli k izboljšanju pogojev tako za življenje kot delo v občini.

Dokument je bil **DATUM** posredovan v 14-dnevno javno obravnavo na spletni strani Občine Brezovica, na podlagi katere so bili obravnavani dodatni predlogi in

dopolnitve. **DATUM** je bil Razvojni program Občine Brezovica 2022–2032 predstavljen na občinskem svetu, ki je dokument tudi sprejel.

Dokument Razvojni program Občine Brezovica 2022–2032 tako predstavlja temelj za skladen in trajnostni razvoj področij, ki so bila prepoznana za tista z največ potenciala pri doseganju zastavljenih ciljev, ter ponuja konkretne rešitve za identificirane izzive.

Podlaga za realizacijo je akcijski načrt, v katerem so predlagane rešitve in ukrepi, pri čemer so bili ti podani na podlagi njihove dejanske izvedljivosti. Za učinkovito implementacijo bo v prihodnje potrebna časovna, finančna in izvedbena opredelitev posameznih aktivnosti.

Občina Brezovica

16

naselij

91

km² površine

13.000

prebivalcev

BREZOVICA DANES:

Ocena razvojnega stanja in izzivi nadaljnjega razvoja

Okolje in prostor

Ugodna lega v zaledju prestolnice

Občina Brezovica je del osrednjeslovenskega prostora. Leži v Ljubljanski kotlini. Na severnem delu se Polhograjski Dolomiti iztečejo v ravnino Ljubljanskega barja, hribovita osrednji in južni del občine pa sta del poraščene-ga Krimskega hribovja. Na severu meji na občini Dobrova-Polhov Gradec in Log-Dragomer ter Mestno občino Ljubljana, na vzhodu na občino Ig, na jugu na občini Velike Lašče in Cerknica, na zahodu pa na občini Borovnica in Vrhnika. Občina Brezovica je **ena od 25 občin Ljubljanske urbane regije**, ki je povezana v Kohezijsko regijo Zahodna Slovenija.

Na 91 km² se nahaja 16 naselij

Občina Brezovica meri 91 km², pri čemer zavzema **3,9 % površine Ljubljanske urbane regije in 0,4 % celotne države**. V občini je 16 naselij: Brezovica pri Ljubljani, Dolenja Brezovica, Gorenja Brezovica, Goričica pod Krimom, Jezero, Kamnik pod Krimom, Notranje Gorice, Planinca, Plešivica, Podpeč, Podplešivica, Preserje, Prevalje pod Krimom, Rakitna, Vnanje Gorice in Žabnica. Občina je gosteje poseljena na severnem, ravninskem delu.

Razgiban in raznolik prostor

Geografsko je občina Brezovica ločena na **dve zelo različni prostorski entiteti**. **Severni ravninski del je del Ljubljanskega barja**. Občina je geografsko osrednja občina barja, ki je z državno uredbo zavarovana kot krajinski park. Krajinsko podobo tega dela tvori intenzivno

Občina Brezovica in njena umestitev tako v Ljubljanski urbani regiji kot Sloveniji / Vir: RRA LUR

obdelana agrarna krajina, ki jo prekinjajo izsuševalni jarki in vodotoki z vegetacijo ter posamezni poraščeni osamelci, na katerih so v preteklosti postavili cerkve. Naselja so zgoščena na obrobju barja, kjer v zadnjih desetletjih poteka intenzivna urbanizacija. V tem delu se tako nahajajo večja poselitvena območja v občini, naselje Brezovica, ki se zliva z naselji Vnanje Gorice in Notranje Gorice ter Žabnica. Prevladuje eno- in dvodružinska gradnja, med katero je, predvsem ob Tržaški cesti, pomešana poslovno-proizvodna dejavnost. Gre torej za **naselja suburbanega značaja**.

Na jugu prevladuje poraščeno Krmsko hribovje z Rakitniško planoto. Na robu Krmskega hribovja ležijo naselja drugega

poselitvenega pola z manjšo gostoto poselitve – Jezero, Podpeč, Preserje in Kamnik pod Krimom. To so naselja vaškega značaja, ki so med seboj ločena z zelenimi površinami, osnovni tip pozidave pa je eno- ali dvostanovniška družinska hiša. Na južnem delu se nahaja tretji poselitveni center. Naselje Rakitna je edino naselje tega območja, ki leži na visoki zakraseli planoti na 789 metrih nadmorske višine, sredi gosto poraščene Krmskega hribovja in Menišije. Naselje vaškega značaja je razdeljeno na več posameznih zaselkov, ki jih obdajajo kmetijske površine, travniki s sadovnjaki in obdelana polja. Kraj je zaradi naravnih in podnebnih danosti privlačen za zdraviliški turizem, zato tam najdemo tudi večje turistične objekte.

Gora Krim na južnem obrobju Ljubljanskega barja / Vir: Občina Brezovica

Bližina ohranjene narave in dobra prometna povezanost nudita kakovostno bivalno okolje

Kar 87 % sodelujočih v anketi je navedlo, da so z občino Brezovica kot krajem za življenje zelo zadovoljni (26 %) oziroma zadovoljni (61 %). Anketiranim sta v občini najbolj všeč **ohranjena narava, ki nudi kakovostno preživljanje prostega časa in rekreacijo, ter bližina Ljubljane**. Prebivalci se v občini počutijo varne, zadovoljni so s kakovostnimi storitvami družbene in komunalne infrastrukture. Kot prednost so navedli tudi dobre možnosti za samooskrbo in dobre prometne povezave zaradi bližine avtoceste. Občino so opisali kot razvojno naravnano, lepo, mirno, varno in urejeno.

Velik pritisk urbanizacije na občinsko središče

Občina Brezovica leži v suburbanem območju prestolnice, od katere je v veliki meri ekonomsko odvisna in kamor poteka večina dnevnih migracij. **Naselje Brezovica pri Ljubljani** predstavlja administrativno in upravno središče občine, ki prebivalcem nudi vse storitvene, oskrbne ter družbene dejavnosti. Naselje je razporejeno ob Tržaški in Podpeški cesti ter kot tako nima jasno izraženega središča. **Z naseljema Vnanje Gorice in Notranje Gorice z Žabnico tvori neke vrste somestje, ki je zaradi dobre prometne povezanosti ter ugodne lege pod velikim pritiskom urbanizacije.** V tem delu se nahaja več uspešnih podjetij, ki so prerasla obstoječe prostorske

Pogled v dolino / Vir: RDO / Foto: Drago Stanovnik

okvire, kar kaže na potrebo po umestitvi poslovno-gospodarske cone na severnem delu občine.

Poleg občinskega ima občina tudi nekaj lokalnih središč: Vnanje Gorice, Notranje Gorice, Podpeč, Preserje in Rakitna, kjer je treba njihovo vlogo krepiti. Ostala naselja zagotavljajo prebivalcem osnovno oskrbo in osnovno izobraževanje. Občina Brezovica razpolaga z velikimi kapacitetami nepozidanih stavbnih zemljišč, ki so večinoma v zasebni lasti.

Tretjina površine je zavarovana kot krajinski park

Občino Brezovica odlikuje dobro ohranjena narava. Na severnem delu občine se nahaja Ljubljansko barje, ki zavzema približno tretjino površine celotne občine. **Gre za eno od največjih mokrotnih travnišč v Sloveniji, ki je zaradi načina obdelave ohranilo veliko biotsko raznovrstnost in krajinsko pestrost.**

Izjemno je zaradi velikega števila naravnih vrednot, naravnih spomenikov in naravnih rezervatov ter zanimivo kot območje številnih krajinskih kulturnih vrednot, ki so rezultat dolgotrajnega sožitja človeka in narave.

To območje je označeno kot **ekološko pomembno območje**, to je območje habitatnega tipa, dela habitatnega tipa ali večje ekosistemske enote, ki pomembno prispeva k ohranjanju biotske raznovrstnosti in je z državno uredbo zavarovano kot **krajinski park**. Celotno območje, z izjemo naselij, spada tudi pod **Naturo 2000**. Slednja je evropsko ekološko omrežje, ki temelji na Direktivi o pticah in Direktivi o habitatih, ter je namenjeno ohranjanju biotske raznovrstnosti.

V osrednjem in južnem delu občine se nahajajo tudi **številne naravne vrednote**, med katerimi prevladujejo jame in brezna.

Naravni rezervat Goriški mah / Vir: Občina Brezovica

Privlačna vodna bogastva

Poseben naravni element osrednjega območja občine je **reka Ljubljanica**, ki je v tem delu dobro ohranjena in je zaradi izjemne biotske pestrosti zavarovana kot naravna vrednota. V občini se nahaja tudi več **vodovarstvenih območij** državnega pomena 2. in 3. nivoja. Ležijo na severno-vzhodnem in jugo-vzhodnem delu občine ter so del večjega vodovarstvenega območja, ki se razteza še v občine Ljubljana, Ig, Škofljica, Velike Lašče, Cerknica ter Bloke.

V občini sta tudi **dve jezeri**: Podpeško, ki je zavarovano kot naravna vrednota, in Rakiško jezero. Obe sta pomemben krajinski element in priljubljeni celoletni izletniški točki na ravni celotne regije.

Več kot polovico občine prekriva gozd

Kar 54,9 % ozemlja občine Brezovica prekriva dobro ohranjen gozd v skupni površini 5.067,5 ha. Nekaj ga lahko najdemo na skrajnem severnem delu in poraščenih barjanskih osamelcih, po večini pa se nahaja v osrednjem in južnem delu, kjer je tudi varovan kot ekološko pomembno območje. Gre za **Krimsko hribovje in Me-nišijo**, ki predstavljata ohranjeno območje jelovo-bukovega gozda z izredno ugodnimi biopodnebnimi razmerami, zlasti pa je pomemben zaradi svoje ekološke in proizvodne funkcije.

Dobra prometna povezanost

Izvedena anketa je pokazala, da je dobra prometna povezanost občanom zelo pomembna. Občina Brezovica ima zelo ugodno prometno lego, saj leži v središču države in neposredni bližini glavnega mesta. **Skozi občino poteka primorski krak avtoceste A1**, na katerega ima občina lasten priključek. Avtocesta A1 je sestavni del 5. evropskega prometnega koridorja (Lyon–Kijev) ter sestavni del evropskih poti E70, E57 in E59.

Naselja v občini so dobro povezana z razvejanim sistemom regionalnih in občinskih cest. Skozi občino poteka 5 regionalnih cest, v skupni dolžini 36,7 km. Dolžina lokalnih cest in javnih poti v občini Brezovica skupaj znaša 96,4 km. Redna, investicijska in interventna dela na občinskih cestah izvaja Javno komunalno podjetje Brezovica.

Skozi občino poteka tudi dvotirna **primorska železniška proga**, ki povezuje Ljubljano s Koprmo oziroma s Trstom. Gre za del južne železnice, ki je bila zgrajena z namenom, da poveže Dunaj s Trstom, ki je hkrati del baltsko-jadranskega in sredozemskega koridorja **evropskega jedrnega**

omrežja TEN-T. V sklopu prenove ljubljanskega železniškega vozlišča pa se proučuje tudi možnost obnove **regionalne železniške proge Ljubljana-Vrhnika**. Gre za oživitev stare trase, ki je delovala do sredine šestdesetih let prejšnjega stoletja.

Preobremenjena mreža regionalnih in lokalnih cest

Tako državne kot občinske ceste so dobro prevozne in razmeroma dobro vzdrževane, zaznane pa so pomanjkljivosti, ki so potrebne prenove, zlasti z namenom zagotavljanja prometne varnosti za najranljivejše prometne udeležence: pešce in kolesarje.

Vse regionalne ceste so preobremenjene, posebej pa izstopata regionalni cesti R3-742/4806 Podpeč–Brezovica in R2-409/0300 Brezovica–Vrhnika. **Na cestah prihaja do prepletanja težkega tovornega prometa, osebnih vozil, kolesarjev in pešcev, kar negativno vpliva tako na varnost vseh prometnih udeležencev kot tudi na kakovost bivanja občanov, ki živijo v neposredni bližini.**

Občani so v anketi prometno infrastrukturo izpostavili kot enega od najbolj motečih dejavni-

Cesta	Odsek	Opis
R2 409	0300	Brezovica–Vrhnika
R3 642	1146	Vrhnika–Podpeč
R3 642	1147	Podpeč–Ig
R3 643	1436	Podpeč–Rakitna
R3 643	1362	Rakitna–Oerknica

kov v občini. Predvsem jih motijo gost promet z zastoji ob konicah, neurejenost cest, pomanjkanje pločnikov in kolesarskih stez ter slaba prometna varnost. Urejanje in obnovo lokalnih cest ter gradnjo novih pločnikov in kolesarskih stez so anketirani označili kot zelo pomembne ukrepe za razvoj občine.

Občanom na voljo redne linije vlaka, mestnega in medkrajevnega avtobusa

Občani, ki so sodelovali v anketi, so z javnim potniškim prometom v občini razmeroma zadovoljni, kljub temu jih kar 63 % meni, da je izboljšanje ponudbe javnega potniškega prometa zelo pomemben dejavnik razvoja občine. **Primorska železniška proga ima v občini dve postaji** (Železniška postaja Brezovica pri Ljubljani, Železniška postaja Preserje) **in eno postajališče** (Železniško postajališče Notranje Gorice). Razmeroma pogosti železniški vozni redi nudijo občanom hitre migracije v prestolnico.

Prebivalcem sta na voljo tudi **dve redni liniji Ljubljanskega potniškega prometa** (LPP) z razmeroma pogostimi voznimi redi, predvsem v času prometnih konic. Linija 6B vozi od glavne železniške postaje v Ljubljani do naselja Jezero, linija 19B pa od Tomačevega v Ljubljani, mimo Črne vasi do naselja Jezero. Linija 6B potnikom ponuja možnost navezave na medkrajevni potniški promet s prestopanjem v Notranjih Goricah: na linijo 43 za Preserje pod Krimom in na linijo 44 na Rakitno. Tudi te prevoze izvaja LPP, ki trase linij in vozne rede prilagaja trenutnim razme-

ram, kot so zapore zaradi del na cestah in šolske počitnice.

Zaradi dobre cestne povezanosti in slabše konkurenčnosti javnih potniških prevozov, v smislu daljših potovalnih časov in redkih prevozov po koncu delovnikov, je delež občanov, ki redno uporabljajo javni potniški promet, razmeroma nizek. Medtem ko osebni avtomobil dnevno uporablja kar 85 % anketiranih, gre na avtobus dnevno 10 %, na vlak pa le 4 %. Pri tem 32 % anketiranih nikoli ne uporablja avtobusa, 65 % pa nikoli ne gre na vlak.

Potencial za razvoj kolesarskega omrežja

Kolesarjenje je priljubljena oblika rekreacije in prevoza, pomembna pa je tudi njegova vloga pri trajnostnem razvoju občine. Občina Brezovica ima izredno primerno lego in teren za razvoj kolesarskega omrežja, zlasti v ravninskem severnem in osrednjem delu. Skozi njeno območje poteka koridor D1, poimenovan tudi EuroVelo 9. Poleg tega so skozi občino načrtovani koridorji štirih regionalnih kolesarskih povezav: R8, R9, R10 in R12. Od naštetih kolesarskih povezav sta na območju občine izvedeni D1 in R9. D1 je kolesarska povezava med Ljubljano in Vrhniko, ki je zaradi trase, ki poteka neposredno ob izjemno prometno obremenjeni Tržaški cesti, zelo nevarna.

Državne kolesarske povezave	Opis
Daljsinska kolesarska povezava	
D1	Šentilj–Maribor–Celje–Trbovlje–Ljubljana–Postojna–Divača–Koper–Sečovlje
Regionalne kolesarske povezave	
R8	Cerklje na Gorenjskem–Vodice–Šentvid
R9	Idrija–Žiri–Gorenja vas–Brezovica pri Ljubljani
R10	Polhov Gradec–Horjul–Vrhnika–Borovnica–Podpeč–Ig
R12	Škofljica–Ig–Rakitna–Cerknica

Državne kolesarske povezave v občini Brezovica / Vir: Ministrstvo za infrastrukturo, 2022

Anketa je pokazala, da občani pogrešajo varne kolesarske steze, saj **kolesarjenje trenutno poteka po sistemu javnih cest in poti. Med posebno obremenjenimi je povezava Notranje Gorice-Podpeč**, poimenovana tudi Stržen, kjer bi bila gradnja kolesarske steze še posebej smiselna. Gradnjo novih kolesarskih poti so občani označili kot zelo pomemben razvojni dejavnik. Dobro razvita mreža kolesarskih poti bi znatno povečala tudi potencial občine za trajnostno naravnan turizem.

Dva izvajalca gospodarskih javnih služb

V občini Brezovica opravljata dejavnosti gospodarskih javnih služb dve javni podjetji: **Javno komunalno podjetje Brezovica** (JKP Brezovica) in **Javno podjetje vodovod kanalizacija Snaga** (JP VOKA Snaga). Podjetje JKP Brezovica je leta 1996 ustanovila Občina in je tudi v celoti v njeni lasti, JP VOKA Snaga pa je del Javnega holdinga Ljubljana.

JKP Brezovica izvaja obvezne gospodarske javne službe: oskrbo

s pitno vodo, odvajanje in čiščenje odpadnih voda ter vzdrževanje cest in javnih površin. Poleg tega izvaja tudi izbirne gospodarske službe: javno razsvetljavo in plakatiranje. Oskrbo s pitno vodo izvaja v Krajevni skupnosti (KS) Podpeč-Preserje, KS Notranje Gorice, KS Vnanje Gorice in v delu KS Brezovica. Dejavnost odvajanja in čiščenja komunalne vode izvajajo v KS Rakitna in v vseh KS, kjer izvajajo dejavnost oskrbe s pitno vodo, z izjemo KS Brezovica.

JP VOKA Snaga zagotavlja oskrbo s pitno vodo in odvajanje ter čiščenje odpadnih voda na območju KS Brezovica, kjer vodi tudi izvedbo kohezijskega projekta, ki bo zagotovil manjkajočo kanalizacijo v naseljih Brezovica pri Ljubljani, Vnanje Gorice in Žabnica. V KS Rakitna pa zagotavlja le oskrbovanje s pitno vodo.

Anketirani menijo, da je občina komunalno dobro urejena, kakovostna komunalna infrastruktura pa se jim zdi zelo pomembna za kakovost življenja v občini. Dokončanje izgradnje kanalizacijskega sistema za odpadne vode je

74 % anketiranih označilo za zelo pomemben ukrep razvoja občine, obnovo vodovoda pa 61 %.

Nadgradnja sistema odvajanja odpadnih voda

Po končani izgradnji kanalizacije v KS Brezovica bodo neopremljena ostala še naselja Dolenja Brezovica, Gorenja Brezovica in Rakitna, ki so zunaj meja aglomeracij.

V naseljih Planinca in Podplešivica se načrtuje izgradnja čistilnih naprav. Na preostalih območjih morajo lastniki obstoječih objektov zagotoviti odvajanje in čiščenje komunalnih odpadnih voda skladno s področno zakonodajo, najpozneje ob prvi rekonstrukciji objekta. Prav tako je treba povečati kapaciteto nekaterih obstoječih čistilnih naprav, z rekonstrukcijo ali izgradnjo nove. Ena od teh je čistilna naprava v Vnanjih Goricah, ki je zaradi velikega preselitvenega pritiska na robu nosilnih zmogljivosti.

Nova lokacija zbirnega centra Brezovica

JP VOKA Snaga odvažajo odpadke na celotnem območju občine. Ločevanje odpadkov je zagotovljeno v namenskih zabojnikih in na ekoloških otokih. Občina Brezovica je tudi ena redkih, kjer se izvaja zbiranje odpadnih gospodinskih olj. **Začasni zbirni center za zbiranje kosovnega odpada je trenutno urejen na parkirišču JKP Brezovica, zato je treba poiskati novo lokacijo, ki bo nudila primerno trajno rešitev.**

Posodabljanje javne razsvetljave v smeri zmanjševanja svetlobnega onesnaženja

Čezmerno osvetljevanje cest je eden od problematičnih bremenilnih dejavnikov okolja v občini. Na celotnem območju občine se zato izvaja postopna zamenjava iztrošenih svetilk in sijalk. Nova oprema je skladna s predpisi o zmanjševanju svetlobnega onesnaženja in energetsko manj potratna.

Območje občine delno pokrito z optičnim kablom

Na celotnem območju občine je mogoč priključek na stacionarno telefonsko omrežje. Optični kabel je trenutno delno zagotovljen v naseljih Brezovica in Notranje Gorice, izgradnja pa se načrtuje tudi v naseljih Vnanje Gorice, Preserje, Kamnik pod Krimom, Jezero in Prevalje pod Krimom. Z izjemo skrajnih južnih gozdnatih delov na območju KS Rakitna je občina tudi v celoti pokrita s signalom mobilnih operaterjev.

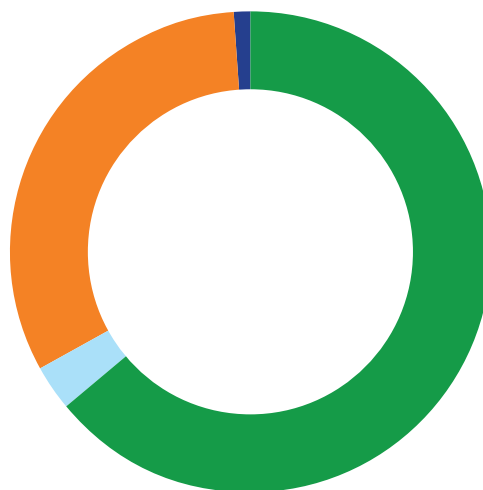
Zasebne hiše in promet porabijo 96 % energije v občini

Lokalni energetski koncept (LEK) občine Brezovica postavlja smernice za energetski razvoj občine ter podaja oceno tehnične in ekonomske upravičenosti izvedbe posameznih različic reševanja dolgoročne, kakovostne kot tudi okolju prijazne oskrbe občine z energijo. Občina ima izdelan tudi Akcijski načrt za trajnostno energijo in podnebne spremembe (SECAP), ki podrobneje definira

ukrepe na področju energetike ter ukrepe za prilagajanje na pričakovane podnebne spremembe. S tem Občina pristopa k ciljem Konvencije županov, evropskega gibanja, v katerem sodelujejo lokalne in regionalne oblasti, ki se prostovoljno zavežejo k povečanju energetske učinkovitosti ter uporabi obnovljivih virov energije. Za izhodiščno leto 2010 je bilo ugotovljeno, da so največji porabnik energije v občini zasebni objekti, ki porabijo kar 64 % energije (72.460 MWh), sledi promet z 32 % (36.012 MWh), občinske javne zgradbe potrošijo 2 % energije (3.410 MWh) in javna razsvetljava 1 % (630 MWh) rabe energije v občini.

Pri pregledu vrste energentov, ki se v občini porabljajo, prednjačijo kurilno olje ELKO (32,5 %) in pogonski gorivi dizel oziroma bencin (32 %), sledita električna energija (18,6 %) ter lesna biomasa (12,8 %). V manjših deležih so zastopani še utekočinjen naftni plin, zemeljski plin in drugi energenti.

Od izhodiščnega leta 2010 je bilo v občini že **izvedenih veliko ukrepov za učinkovitejšo rabo energije tako v javnih kot tudi zasebnih zgradbah. Manj uspešno je**, navkljub novim oblikam pogona vozil, **zmanjševanje rabe energije v prometu**, saj se število registriranih osebnih vozil v občini v zadnjem obdobju povečuje, prav tako tudi starost teh vozil in njihova raba.

■ stanovanja: 72.460 MWh, 64 %
■ promet: 36.012 MWh, 32 %

■ občinske javne stavbe: 3.410 MWh, 3 %
■ javna razsvetljava: 630 MWh, 1 %

Raba energije in delež rabe po sektorjih, 2010 / Vir: SECAP, 2022

Osební transport v občini Brezovica	2010	2020
Število osebnih avtomobilov na 1.000 prebivalcev (stopnja motorizacije)	528	547
Povprečna starost osebnih avtomobilov	7,8	9,9

Primerjava števila in starosti osebnih vozil v občini Brezovica med letoma 2010 in 2022 / Vir: SURS, 2022

V zadnjem desetletju je Občina tako že pristopila k energetske sanaciji večine javnih zgradb (OŠ Preserje, POŠ Rakitna, Vrtci Brezovica – enota Podpeč, Mladinsko zdravilišče Rakitna, POŠ Notranje Gorice, Vrtci Brezovica – enota Vnanje Gorice, ZD Podpeč idr.) kot tudi k energetske prenovi javne razsvetljave. S pomočjo EKO sklada je bilo izvedenih tudi veliko sanacij zasebnih objektov (menjave kotlov, stavbnega pohištva, prenove stavbnega ovoja ipd.).

Z vidika povečevanja deleža obnovljivih virov v rabi energije je opaziti pozitivne premike pri večanju deleža rabe lesne biomase in elektrike (toplotne črpalke) za ogrevanje objektov, povečuje se tudi proizvodnja energije iz sončnih elektrarn. Kot največja ovira za nadaljnji razvoj proizvodnje in rabe trajnostno proizvedene energije se je pokazala nezadostna kapaciteta elektroenergetskega omrežja, ki omejuje vzpostavljanje novih sončnih elektrarn.

Kazalniki – Okolje in prostor

Kazalnik	Vir, leto	Občina
Komunalni odpadki, zbrani z javnim odvozom (ton)	SURS, 2020	3.882
Odloženi komunalni odpadki (kg/prebivalca)	SURS, 2020	11
Letna količina odpeljanega dehidriranega blata iz ČN (ton)	Letno poročilo JKP Brezovica, 2020	578
Letna količina odvedene komunalne odpadne vode (m ³)	Letno poročilo JKP Brezovica, 2020	317.229
Letna količina prečiščene komunalne odpadne vode (m ³)	Letno poročilo JKP Brezovica, 2020	320.123
Letna količina vode, distribuirane v sistem (m ³)	Letno poročilo JKP Brezovica, 2020	519.514
Število hidrantov na vodovodnem omrežju	Letno poročilo JKP Brezovica, 2020	356
Mesečna poraba električne energije v gospodinjstvih (kWh)	SURS, 2022	1.446.400
Mesečna poraba električne energije pri poslovnih subjektih (kWh)	SURS, 2022	930.908

Prebivalstvo in družba

Občina z nadpovprečno gostoto poselitve

Območje občine je gosto naseljeno. S **140,6 prebivalca na km²** se uvršča med prvo četrtino gosto naseljenih slovenskih občin. Na območju občine prebiva **12.823 prebivalcev**, od tega 6.390 moških in 6.433 žensk. Prebivalstvo v občini Brezovica v letu 2022 predstavlja 2,3 % prebivalstva v Ljubljanski urbani regiji in 0,6 % slovenskega prebivalstva.

V zadnjih desetih letih je prebivalstvo naraslo za 13,2 %

Občina Brezovica je zaradi dobre geografske lege, hitrega dostopa do avtocestnega priključka in glavnega mesta Ljubljane ter

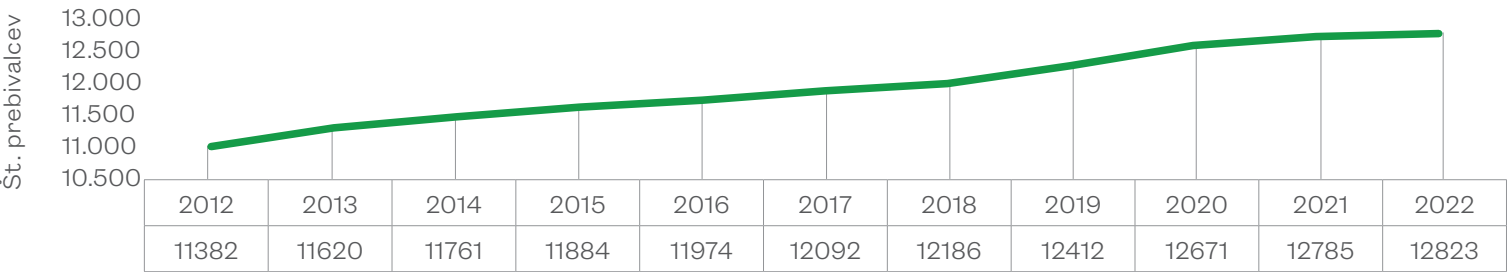
bližine narave zanimiva tudi za priseljevanje prebivalstva. V zadnjih desetih letih (2012–2022) je prebivalstvo naraslo **za kar 13,2 %**.

Mlado prebivalstvo, povprečna starost prebivalstva je 41,8 leta

Povprečna starost prebivalstva v letu 2022 v občini Brezovica je **41,8 leta** (v Sloveniji 43,8 leta). **Indeks staranja** v občini je relativno nizek in je v letu 2022 znašal **103,8** (v Sloveniji 139,9), vendar se vsako leto zvišuje (leta 2012 je znašal 84,8), kar pomeni, da je v občini vedno več starejšega prebivalstva.

Delež prebivalcev, starih 65 in več let, je bil v letu 2022 večji v primerjavi z deležem mlajših od 15 let.

Vsako leto se tudi zvišuje delež starejšega prebivalstva, starega 80 let ali več, ki je v letu 2012 znašal 3,3 %, danes pa že 5,6 %.

Gibanje števila prebivalcev v občini Brezovica v letih od 2012 do 2022 / Vir: SURS, 2022

Starostna obdobja	Idealna struktura	Struktura v občini Brezovica			Struktura v Sloveniji		
		2012	2017	2022	2012	2017	2022
0–14 let	25 %	17,5 %	17,8 %	17,8 %	14,3 %	14,9 %	15,1 %
15–64 let	65 %	67,7 %	65 %	63,7 %	68,9 %	66,2 %	63,8 %
65 in več let	10 %	14,8 %	17,2 %	18,5 %	16,8 %	18,9 %	21,1 %

Primerjava idealne in dejanske prebivalstvene strukture v občini Brezovica / Vir: SURS, 2022

Priseljevanje terja nadgradnjo izobraževalne infrastrukture

Občina Brezovica razpolaga s kakovostno izobraževalno infrastrukturo, ki pa potrebuje nadgradnjo svoje infrastrukture, predvsem zaradi pomanjkanja prostora v obstoječih enotah kot tudi zaradi potreb po obnovi. Trenutno na območju občine Brezovica deluje **osem vrtcev in 34 enot** (Brezovica, OŠ Brezovica, Vnanje Gorice, Notranje Gorice, OŠ Notranje Gorice, Podpeč, Preserje, Rakitna), ki delujejo v okviru javnega zavoda Vrtec Brezovica. V šolskem letu 2021/2022 je bilo v vrtec vpisanih **546 otrok**.

Od vseh otrok v občini, ki so bili stari od 1 do 5 let, jih je bilo **84,4 % vključenih v vrtec** (v Sloveniji 81,3 %). Zaradi rasti števila mlajših prebivalcev in njihove visoke vključenosti v vrtce je v zadnjih letih izpostavljena potreba tako po povečanju kot prenovi vrtčevskih kapacitet. Največji interes staršev za vpis se kaže v vrtcu na Brezovici, prenove pa je potreben predvsem vrtec v Podpeči, kjer imajo trenutno pet mobilnih oddelkov (kontejnerjev), prav tako vrtec ni opremljen z zunanjimi površinami. Obnove bi bil potreben tudi vrtec v Radni, ki je montažni objekt, vrtca v Vnanjih Goricah in na Brezovici. Občina trenutno ne razpolaga z enoto razvojnega oddelka za otroke s posebnimi potrebami, ki pa bi bil v prihodnosti nujno potreben.

V občini Brezovica delujeta matični šoli Osnovna šola Brezovica s podružnično šolo Notranje Go-

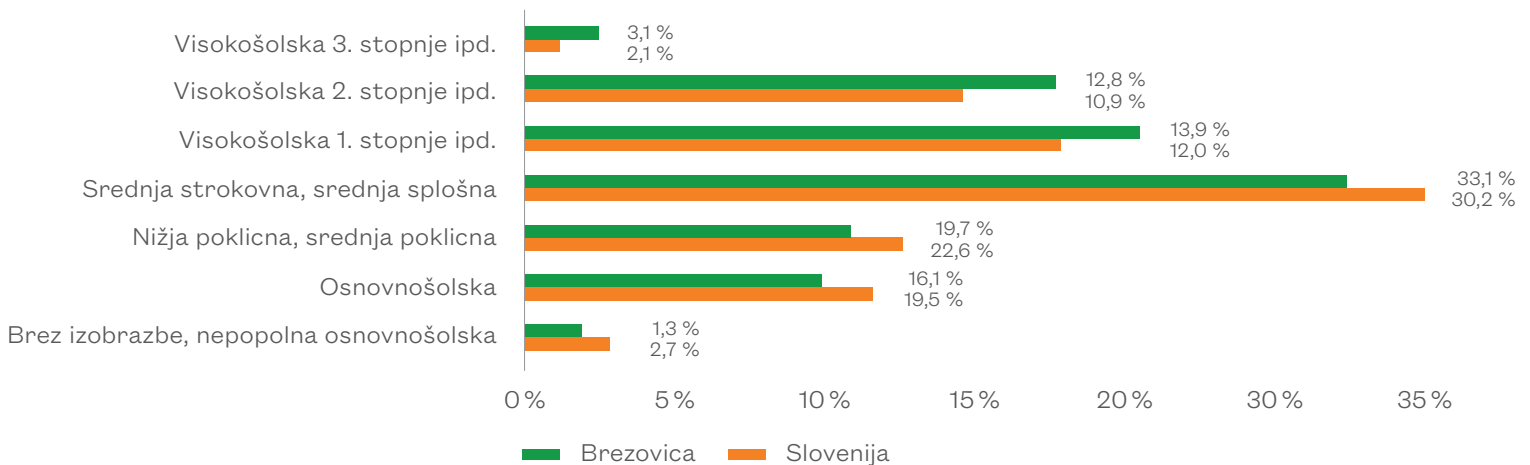
rice ter Osnovna šola Preserje s podružničnima šolama Jezero in Rakitna, v katerih se je v šolskem letu 2020/2021 izobraževalo **1.370 učencev**. Zaradi večjega priseljevanja, vidnega v zadnjih letih, je v prihodnosti pričakovati povečan vpis otrok tudi v osnovno šolo, trenutno pomanjkanje prostora in povečano število učencev opažajo predvsem na Osnovni šoli Brezovica, kjer je pomanjkanje prostora ocenjeno za vsaj štiri oddelke. Tudi stavba, v kateri se trenutno nahaja podružnična šola Jezero, bi potrebovala celovito obnovo in zagotovitev ustreznih izobraževalnih pogojev oziroma premislek o spremembi namembnosti stavbe ter preselitve šole na ustreznejšo lokacijo.

V občini je bilo v šolskem letu 2021/2022 **552 dijakov**. Gre za nadpovprečno število dijakov na 1.000 prebivalcev, kar 43 (Slovenija 35,8), ki se v srednje šole vozijo večinoma v Ljubljano.

Občina z visoko izobraženim prebivalstvom

V občini je bilo v študijskem letu 2021/2022 zabeleženih **553 študentov in 96 diplomantov**, med 1.000 prebivalci je bilo v občini v istem letu povprečno 43 študentov, kar je nad slovenskim povprečjem (39 študentov), ter 7,5 diplomanta, kar je malo pod slovenskim povprečjem, ki znaša 7,9 diplomanta.

V občini Brezovica prevladuje prebivalstvo s srednješolsko izobrazbo (33,1 %). V primerjavi s Slovenijo je leta 2021 opazen zelo nizek delež prebivalcev brez

Izobrazbena struktura prebivalcev, starih 15 let ali več, v občini Brezovica v primerjavi s Slovenijo, 2021 / Vir: SURS, 2021

izobrazbe in z nepopolno osnovnošolsko izobrazbo (1,3 %). Hkrati občina izkazuje višji delež višje in visoko izobraženih (29,8 %) glede na delež oseb v Sloveniji (25 %).

V občini ima kar 30 % prebivalcev dokončano višjo in visokošolsko izobrazbo, kar lahko pripišemo tudi splošnemu trendu odločanja za nadaljevanje študija mladih oseb na fakulteti. Prav tako je v primeru občine Brezovica mogoče sklepati, da se delež visoko izobraženih oseb viša zaradi močnega priseljevanja, ki je zlasti viden v zadnjih letih.

Dobra pokritost občine s storitvenimi dejavnostmi

Občina je dobro pokrita z osrednjimi dejavnostmi, kot so **trgovina, pošta in banka, dobro razvita je tudi knjižnična dejavnost**, saj v okviru Mestne knjižnice Ljubljana v občini delujeta dve enoti, Knjižnica Brezovica in Knjižnica Podpeč ter izposojevalnici Notranje Gorice in Rakitna. Tudi 73 % anketirancev je v sklopu anketnega vprašalnika izpostavilo, da

jim je dobra opremljenost občine z javnimi in oskrbnimi storitvami zelo pomembna.

Občina spada v šolski okoliš javne glasbene šole v Ljubljani, sama pa razpolaga z zasebno glasbeno šolo, ki se nahaja na Brezovici, v sklopu katere so organizirane glasbena, plesna in baletna šola, glasbena pripravljalnica, šola petja ter glasbene epohe.

V občini delujejo **zdravstvena doma s koncesionirano dejavnostjo** (splošni zdravnik, zobozdravnik, pediater, patronažna služba, fizioterapija) in **lekarni**, ki se nahajata v Vnanjih Goricah ter Podpeči. Pomanjkljivost je opazna pri zagotavljanju primarne, družinske medicine, zato velika večina prebivalcev zdravstvene dejavnosti koristi tudi v Ljubljani, ki je cilj vsakodnevnih delovnih migracij večine prebivalcev.

Občina se zadnja leta srečuje s **pomanjkanjem kapacitet na pokopališču** v naselju Brezovica, **investicijsko vzdrževalna dela zahteva tudi pokopališka infrastruktura** v

Vila Kobi predstavlja velik turistični potencial / Vir: Občina Brezovica

naselijh Vnanje Gorice in Notranje Gorice.

Za starejše prebivalce v občini dobro poskrbljeno

Občina razpolaga s Centrom starejših v Notranjih Goricah, ki nudi institucionalno varstvo za starejše, ki je namenjeno starejšim od 65 let. Institucionalno varstvo obsega storitve namestitve v sobi, osebno pomoč, socialno oskrbo in varstvo, zdravstveno nego in rehabilitacijo, osnovno zdravstveno dejavnost, primerno prehrano, vzdrževanje prostorov in perila, tehnično oskrbo ter razne dejavnosti in aktivnosti, ki stanovalcem omogočajo aktivno, ustvarjalno in kakovostno preživljanje prostega časa. V centru je trenutno nastanjenih **205 stanovalcev**. Center razpolaga z 72 enoposteljnimi

sobami, 51 dvoposteljnimi sobami, 17 enoposteljnimi in 7 dvoposteljnimi apartmaji.

Občina ima sicer vzpostavljene programe in različne oblike pomoči na domu, ki omogočajo, da lahko starejši ostajajo čim dlje doma. Poleg patronažne in zdravstvene službe, ki na domovih ljudi opravlja preventivne in kurativne obiske, ima občina **vzpostavljeno mrežo pomoči in nege na domu**, ki upravičencem omogoča čim kakovostnejše življenje v domačem okolju, hkrati pa nadomešča institucionalno varstvo.

Za večje mreženje med starejšimi občani je dobro poskrbljeno, saj v občini deluje **pet upokojskih društev** (DU Brezovica, DU Tulipan Vnanje Gorice, DU Notranje

Gorice, DU Rakitna in DU Podpeč-Preserje). Prav tako društva upokojencev dobro sodelujejo tudi s šolami in vrtci ter s tem skrbijo za boljše medgeneracijsko povezovanje in sodelovanje. Zadovoljstvo z možnostjo vključevanja starejših v družbo so izpostavili tudi anketiranci, kar 77 % jih je zadovoljnih ali zelo zadovoljnih.

Izjemno bogato kulturno življenje

Občina Brezovica razpolaga z več kulturnimi društvi, v katerih so prebivalci zelo aktivni. Poleg domačinov si prebivalci prizadevajo, da so v društva vključeni tudi priseljenci. V občini deluje **devet društev** (Kulturno društvo Brezovica, Kulturno društvo Vnanje Gorice, Kulturno društvo Janez Jalen, Kulturno društvo Podpeč, Kulturno umetniško društvo Hrošč, Kulturno društvo Breza, Kulturno društvo Rakitna, Društvo kvintet Mlin, Kulturno umetniško društvo Cantus), ki se ukvarjajo tudi z glasbeno in gledališko dejavnostjo. V okviru Kulturnega društva Janez Jalen aktivno sodeluje tudi Folklorna skupina Rožmarin, ki ohranja plesno in pevsko izročilo ter običaje. Da je občina resnično kulturno bogata, potrjuje tudi 68 % anketirancev, ki je zadovoljnih ali zelo zadovoljnih z možnostmi kulturnega udejstvovanja, prav tako jih je 52 % izpostavilo pomembnost ohranjanja kulturne dediščine v občini.

Občina razpolaga z **dobro kulturno infrastrukturo**, svoje kulturne domove ima v Notranjih in Vnanjih Goricah ter Podpeči, druge pa se uporabljajo šolski, gasilski

in občinski prostori. V Preserju je tudi prosvetni dom. Kulturne dejavnosti se izvajajo predvsem v Kulturnem domu Notranje Gorice, Kulturnem domu Podpeč, v dvorani Doma krajanov v Vnanjih Goricah, v telovadnicah Osnovne šole Brezovica in Osnovne šole Rakitna ter gasilskem domu na Brezovici.

Zaradi velikega števila priseljevanja in s tem mlajšega prebivalstva se v kulturnih društvih ne bojijo za pomanjkanje števila njihovih članov ter zmanjševanja prihodnjih generacij. V občini tako obstajajo tudi **tri mladinska društva**: Občinsko društvo podeželske mladine Brezovica, Mladinski klub Berda in Skavti Ostorogega Jelena.

Zelo aktivna so tudi gasilska društva, ki poleg osnovnih nalog, varovanja ter pomoči v obliki prostovoljstva na dogodkih in prireditvah, ki jih organizirajo občina ali druga društva, sama pripravljajo nekatere večje prireditve. V občini je kar **enajst gasilskih društev**, ki so med seboj tesno povezana (PGD Brezovica, PGD Vnanje Gorice, PGD Notranje Gorice, PGD Podpeč, PGD Jezero, PGD Preserje, PGD Kamnik pod Krimom, PGD Goričica-Prevalje pod Krimom, PGD Brezovici pod Krimom, PGD Rakitna, GZ Brezovica). Gasilska infrastruktura je v občini dobro razporejena, tako v Podpeči kot tudi Notranjih Goricah in v Kamniku pod Krimom krajevne skupnosti razpolagajo z novjšimi gasilskimi domovi, v prihodnosti je prenova gasilskega doma predvidena tudi v Preserju. V Notranjih Goricah, kjer je že

postavljen nov gasilski dom, je v prihodnosti predvidena postavitev vadbenega centra za zaščito in reševanje.

Dobrih 15 % prebivalcev se ukvarja s športom

Občina Brezovica nudi veliko možnosti za rekreacijo in ukvarjanje s hobiji ter različne možnosti preživljanja prostega časa. Kar 75 % anketirancev je v anketi izpostavilo, da je zadovoljnih ali zelo zadovoljnih z možnostmi ukvarjanja s hobiji in rekreacijo v občini. Po podatkih letnih programov športa za zadnja leta se v občini ukvarja s športom približno 2.000 občanov, kar predstavlja dobrih 15 % vseh prebivalcev občine. **Območje občine je zanimivo tako za kolesarje, ki lahko prekolesarijo območje Ljubljanskega barja in Krimskega hribovja z Rakitno, kot tudi za tekače ter pohodnike.**

V občini dobro delujejo tudi **športna društva, ki jih je skupno kar 21:** Športno društvo Brezovica, BŠK Radna, Karate klub Brezovica, B.V.G. Gulč, Športno društvo Jama, Smučarsko skakalni klub Jezero, Športno društvo Špela Brezovica, Namizno teniški klub Preserje, Potapljaško alpinistično jamarsko društvo DACO, Športno društvo Podpeč-Preserje, Šolsko ŠD Preserje, Športno društvo Vzpon, Športno društvo Pristava Podpeč, Športno društvo Wild Rabbit, Šahovsko društvo Podpeč, Športno društvo Rakitna, Planinsko društvo Podpeč Preserje, Športno društvo Orion, Aero klub Podpeč, Športno društvo Sokol Brezovica, Karate klub Panter Barje.

Občina vsako leto finančno podpre športna društva ter neka tera ostala društva, ki izvajajo aktivnosti na področju športa in so sofinancirana v sklopu drugih občinskih razpisov. Društva pokrivajo predvsem naslednje športne panoge: odbojko, namizni tenis, balinanje, planinstvo, odbojko na mivki, atletiko, športno gimnastiko in športno plezanje.

Občina razpolaga s **16 objekti javne športne infrastrukture, med njimi je 5 pokritih, 11 objektov je na prostem.** Povprečna starost pokrite športne infrastrukture je skoraj 50 let, v občini pa se že kaže potreba po novih športnih površinah, tako pokritih kot nepokritih površinah v naravi. Načrtovana je gradnja sodobne, večnamenske športne dvorane, športnih parkov/igrišč v vseh krajevnih skupnostih, parkov z zunanjimi fitnes napravami, stadiona za atletiko, tenis igrišč na prostem, pokritega balinišča, trim steze, urejenih pohodnih, tekaških in kolesarskih poti in podobno. V Notranjih Goricah se nahaja tudi športni park Jama, ki prebivalcem nudi številne oblike rekreacije, saj razpolaga z dvema igriščema za tenis, štirimi balinišči, igriščem za mali nogomet in košarko, igriščem za odbojko na mivki, igrali za otroke ter 30-metrsko skakalnico.

Kazalniki – Prebivalstvo in družba

Kazalnik	Vir, leto	Občina	Regija	Slovenija
Površina (m ²)	SURS, 2022	91,2	2.334,1	20.271,2
Gostota poselitve (št. preb./km ²)	SURS, 2022	140,6	237,9	103,9
Demografski kazalniki				
Število prebivalcev	SURS, 2022	12.823	555.213	2.107.180
Indeks staranja	SURS, 2022	103,8	121,2	139,9
Povprečna starost v letih	SURS, 2022	41,8	42,2	43,8
Delež tujih državljanov (%)	SURS, 2022	5,1	9,8	8,2
Skupni naravni in selitveni prirast (na 1000 prebivalcev; ‰)	SURS, 2020	9,5	1,9	6,2
Varstvo otrok in izobraževanje				
Delež osnovno izobraženih (OŠ ali manj)	SURS, 2021	17,4 %	18,4 %	22,2 %
Delež oseb z visoko izobrazbo	SURS, 2021	29,8 %	31,9 %	24,9 %
Število študentov na 1000 prebivalcev	SURS, 2021	43	38,7	39
Število diplomantov na 1000 prebivalcev	SURS, 2021	7,5	8,1	7,9
Kultura in šport				
Število društev	Občina, Šport v številkah, 2021	21	6.045	24.130
Število športnih objektov	Šport v številkah, 2021	16	583	3.533
Športne površine na 1000 prebivalcev (m ²)	Šport v številkah, 2021	2.219	1.440	2.928

Gospodarstvo

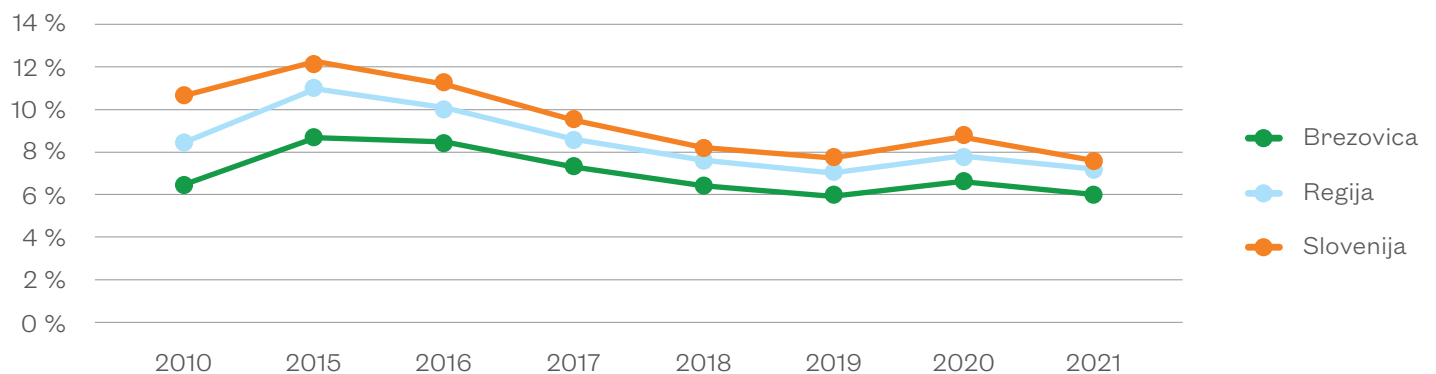
V občini je zaposlenih 23 % njenega delovno aktivnega prebivalstva

Za 86 % anketirancev ponudba delovnih mest pomembno (43 %) ali zelo pomembno (43 %) vpliva na kakovost njihovega življenja. Število delovnih mest v občini zadostuje za zaposlitev 64 % njenega aktivnega prebivalstva, a jih je v njej zaposlenih samo 23 %, medtem ko slovensko povprečje znaša 45 %. Razloge lahko pripišemo omejeni ponudbi, ki se odraža v neskladju med povpraševanjem in ponudbo, bližini glavnega mesta z raznoliko ponudbo delovnih mest ter dejstvu, da so med večjimi zaposlovalci

v občini večja podjetja, ki imajo poslovne enote registrirane tudi zunaj občine. Posledično **77 % prebivalstva občine na delo migrira, od tega kar 74 % v Mestno občino Ljubljana**, preostali v druge okoliške občine.

Brezposelnost nižja od regijskega in slovenskega povprečja

Povprečna stopnja brezposelnosti je leta 2021 znašala 6 % (83 % regijskega in 78 % slovenskega povprečja). Kar 59 % anketirancev je zadovoljnih (53 %) ali zelo zadovoljnih (6 %) z možnostmi za zaposlitev, nezadovoljnih je 33 % in zelo nezadovoljnih 8 %.

Gibanje povprečne stopnje registrirane brezposelnosti v občini Brezovica, Osrednjeslovenski regiji in Sloveniji v letih od 2010 do 2021 / Vir: ZRSZ, 2022

63 % podjetij predstavljajo samostojni podjetniki

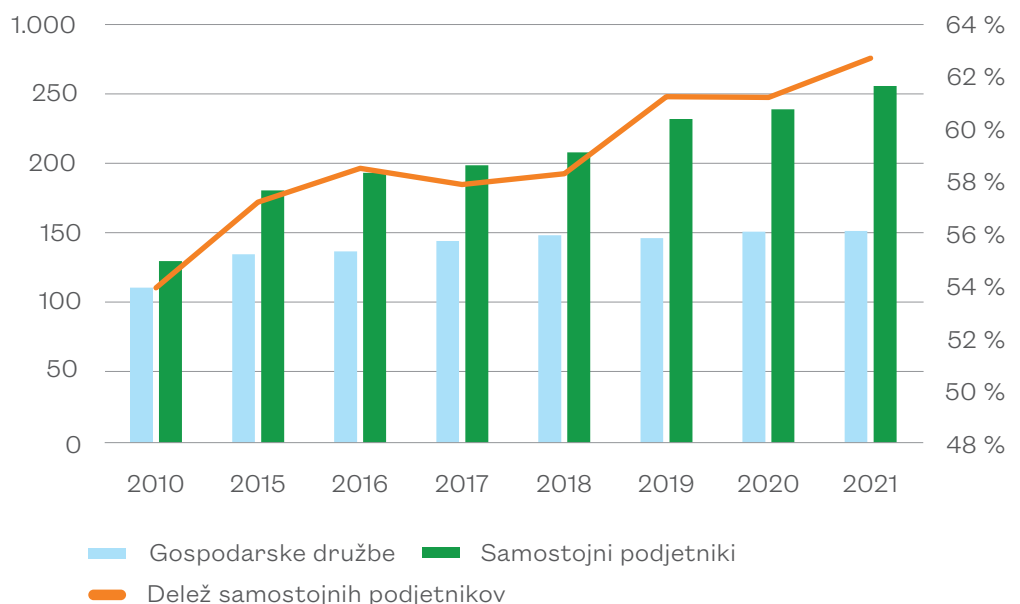
V letu 2021 je bilo v Poslovnem registru Slovenije registriranih 508 gospodarskih družb in 856 podjetnikov s sedežem v občini Brezovica. Samostojni podjetniki so predstavljali 63 % vseh registriranih podjetij, kar je **nad regijskim in državnim povprečjem, ki znašata 51 % oziroma 58 %**. Število gospodarskih družb je od leta 2012 do 2021 naraslo za 21 %, število samostojnih podjetnikov pa za 84 %.

V nadaljnjo analizo so vključena le podjetja, ki so na AJ PES predložila poslovna poročila. V letu 2021 je v občini Brezovica bilo takih 829 oziroma 96 % vseh gospodarskih družb in 40 % samostojnih podjetnikov. Razliko predstavljajo gospodarske družbe v stečajnem ali likvidacijskem postopku in predvsem t. i. samostojni podjetniki normiranci, ki

niso zavezani k predložitvi letnega poročila na AJ PES. Pri presoji poslovanja družb v letu 2021 je poleg tega treba upoštevati, da letna poročila družb, zavezanih k reviziji, še niso revidirana, kar pomeni, da bodo po opravljeni reviziji rezultati njihovega poslovanja lahko drugačni.

Poslovanje samostojnih podjetnikov v povprečju uspešnejše od poslovanja gospodarskih družb

Leta 2021 je neto čisti dobiček gospodarskih družb v občini znašal 24.034.000 EUR, neto podjetnikov dohodek samostojnih podjetnikov 2.929.000 EUR. Gospodarska družba je imela v povprečju 49.149 EUR neto čistega dobička (54 % regijskega in 60 % slovenskega povprečja), samostojni podjetnik 8.615 EUR neto podjetnikovega dohodka (101 % regijskega in 100 % slovenskega povprečja). **Neto čisti**

Gibanje števila gospodarskih družb, samostojnih podjetnikov in deleža samostojnih podjetnikov v občini Brezovica v letih od 2010 do 2021 / Vir: AJ PES, 2022

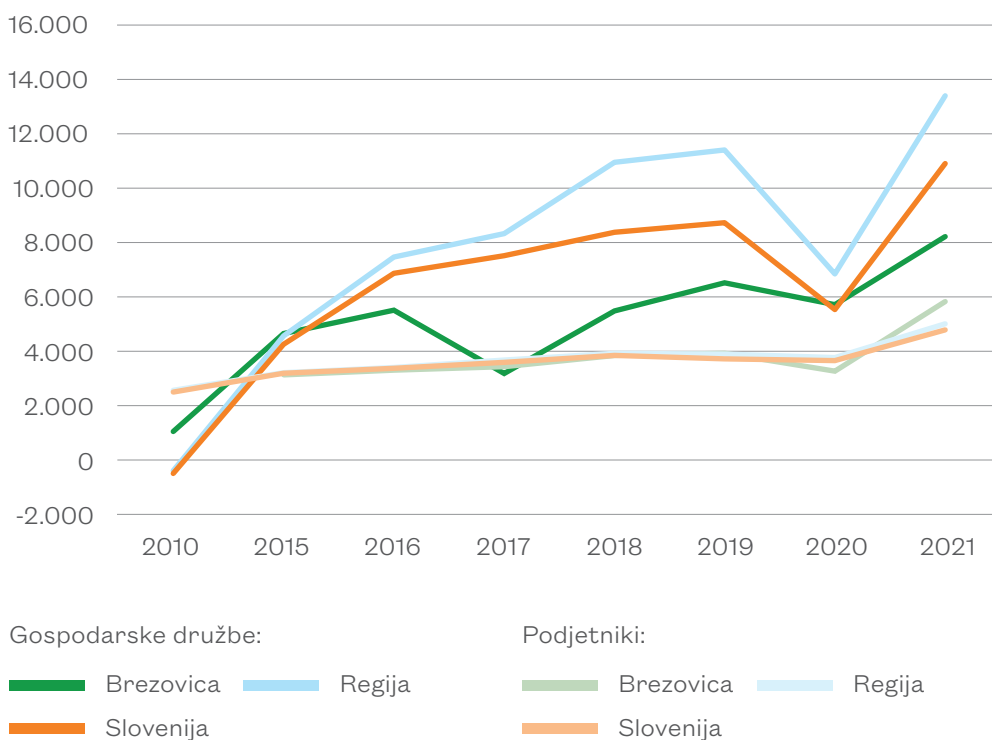
dobiček na zaposlenega je v gospodarskih družbah znašal 8.220 EUR (61 % regijskega in 75 % državnega povprečja), **neto podjetnikov dohodek samostojnih podjetnikov na zaposlenega pa 5.823 EUR** (116 % regijskega in 122 % slovenskega povprečja). Sprememba trenda, ki je v grafu vidna v letu 2017, je posledica padca celotnega neto čistega dobička v občini po opravljenih revizijah v gospodarskih družbah, in sicer s 7.332.000 EUR na 4.885.000 EUR.

Neto dodana vrednost gospodarskih družb v občini je leta 2021 znašala 127.506.000 EUR, neto dodana vrednost samostojnih podjetnikov pa 7.826.000 EUR. Gospodarska družba je imela

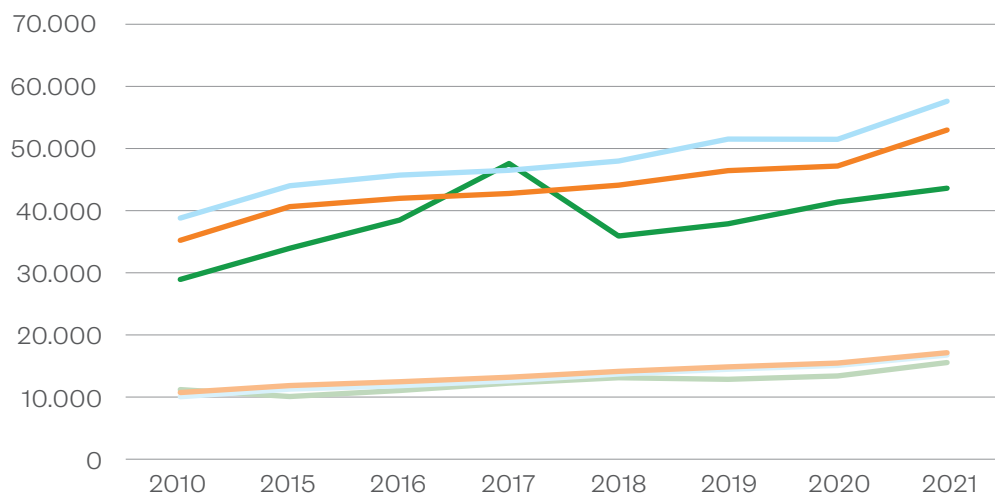
v povprečju 261.000 EUR neto dodane vrednosti (67 % regijskega in 65 % slovenskega povprečja), samostojni podjetnik pa 23.000 EUR (81 % regijskega in 74 % slovenskega povprečja).

Neto dodana vrednost na zaposlenega je v gospodarskih družbah znašala 43.599 EUR (76 % slovenskega in 82 % slovenskega povprečja), **pri samostojnih podjetnikih 15.547 EUR** (93 % regijskega in 91 % slovenskega povprečja). Sprememba trenda, ki je v grafu vidna v letu 2018, je predvsem posledica selitve sedeža DEOS v občino.

Povprečna mesečna neto plača na zaposlenega je leta 2021 znašala 1.145,24 EUR (97 % regijskega in 90 % slovenskega povprečja).

Gibanje neto čistega dobička/izgube oziroma neto podjetnikovega dohodka/negativnega poslovnega izida na zaposlenega v občini Brezovica, Osrednjeslovenski regiji in Sloveniji v letih od 2010 do 2021 v EUR / Vir: AJPES, 2022

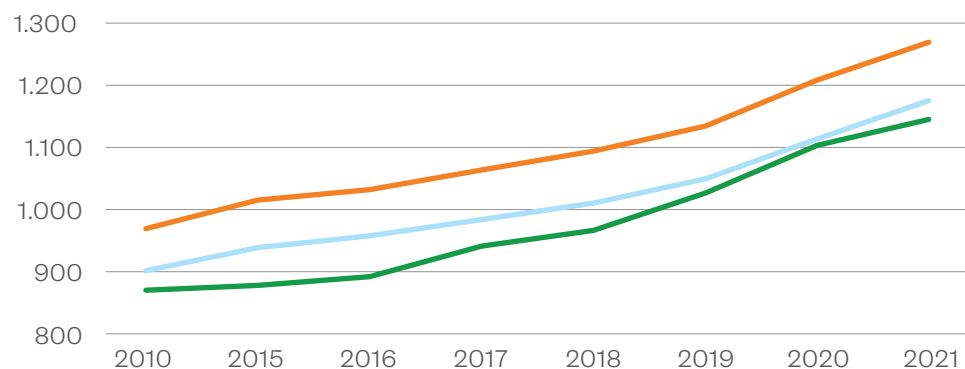
Gospodarske družbe:

■ Brezovica ■ Regija
■ Slovenija

Podjetniki:

■ Brezovica ■ Regija
■ Slovenija

Gibanje neto dodane vrednosti na zaposlenega v občini Brezovica, Osrednjeslovenski regiji in Sloveniji v letih od 2010 do 2021 v EUR / Vir: AJPES, 2022

■ Brezovica ■ Regija ■ Slovenija

Gibanje povprečne mesečne neto plače zaposlenih v občini Brezovica, Osrednjeslovenski regiji in Sloveniji v letih od 2010 do 2021 / Vir: SURS, 2022

Izzivi nadaljnjega razvoja podjetništva

Občinski prostorski načrt opredeljuje sedem gospodarskih con, od katerih se tri nahajajo v naselju Brezovica ter po dve v naseljih Kamnik pod Krimom in Podpeč. Večina gospodarskih dejavnosti je zgoščenih v naselju Brezovica, severno ob avtocesti in delno južno v osrednjem območju osrednjih dejavnosti. Območje gospodarske cone na severu širitev ne dopušča, zato je bila na južni strani avtoceste iz preostalih dveh gospodarskih con leta 2016 v smeri **proti načrtovanemu novemu avtocestnemu priključku** vzpostavljena Poslovna cona Brezovica. S svojimi 6.000.000 m² površine je vključena v razvid poslovnih con ter trenutno v začetni razvojni fazi, komunalno neopremljena in v zasebni lasti. V Kamniku pod Krimom sta obe gospodarski coni zasedeni, ker sta manjši, sta zasedeni vsaka s svojim podjetjem. V Podpeči je ena od gospodarskih con opredeljena na območju nekdanje tovarne Hoja, ki je do leta 2014 izdelovala lesene obešalnike in zaposlovala okrog 400 ljudi. V stečajnem postopku je zemljišče z dotrajanimi objekti dobilo novega lastnika. Ker lokacija cone prinaša številne naravovarstvene in kulturne omejitve za njeno rušenje ali obnovo, območje ostaja delno degradirano, lastnik ga uporablja za lastne potrebe ter ga nekaj oddaja tudi v najem. Druga lokacija v naselju je **na območju kamnoloma v Podpeči**, ki se poleg tistega **pod Žalostno Goro** kaže kot možno območje za nadaljnji razvoj podjetništva. Anketiranci podjetništvo zaznavajo

kot najbolj obetavno dejavnost za razvoj občine, izražena je bila tudi **potreba po večjem spodbujanju lokalnega podjetništva**.

Dejavnost turizma po mnenju anketirancev tretja najbolj obetavna za razvoj občine

Anketiranci kot najbolj obetavno dejavnost za razvoj občine prepoznajo podjetništvo (47 %), sledita kmetijstvo (23 %) in turizem (19 %). Turistična ponudba med 25 vrednotami, storitvami in dejavniki po pomembnosti za življenje občanov zaseda predzadnje mesto, a jo kljub temu kar 73 % anketirancev izpostavi kot pomembno (45 %) ali zelo pomembno (28 %).

Naravno in kulturno bogastvo predstavljata velik potencial za razvoj turizma

Območje **Ljubljanskega barja**, ki prekriva kar tretjino občine, je bilo nekoč pokrito z jezerom. O časih, ko so tam živeli **mostiščarji**, ki so se srečevali le še z ostanki nekdanjega jezera, priča tudi pisatelj **Janez Jalen v trilogiji Bobri**. Reka **Ljubljanica**, ki teče po območju barja, je bila nekoč izjemno pomembna povezava s svetom. Že Rimljani so njeno strugo prestavili bližje k Podpeči, ki je znana tudi po dobrem kamnu. Na južnem robu barja na prehodu v višja hribovita območja najdemo izjemne naravne oblike, kot je **Podpeško jezero**, ki je eno najglobljih naravnih jezer v Sloveniji, ter osamelce z razglednimi točkami, med katerimi sta najbolj poznana **Sveta Ana** in **Sveti**

Sv. Lovrenc / Vir: Občina Brezovica

Lovrenc. Površje nato preide v kraški svet Krimskega hribovja, kjer je tudi **Rakiška planota**, znana po svojem zdravilnem podnebjju in umetnem jezeru, ki je priljubljena točka tako ribičev kot kopalcev.

Številne zanimive točke in kraje je občina v sodelovanju s Planinskim društvom Podpeč-Preseerje leta 2020 povezala v **84 km dolgo pohodno Krožno pot Pentlja**, ki pohodnike popelje po obronkih celotne občine in ponekod poseže tudi v sosednje.

Zagotovljeno zadostno število prenočišč

Leta 2021 je v občini prenočilo **747 domačih in 1.818 tujih turistov**. Oboji so v povprečju v občini bivali 2 dni.

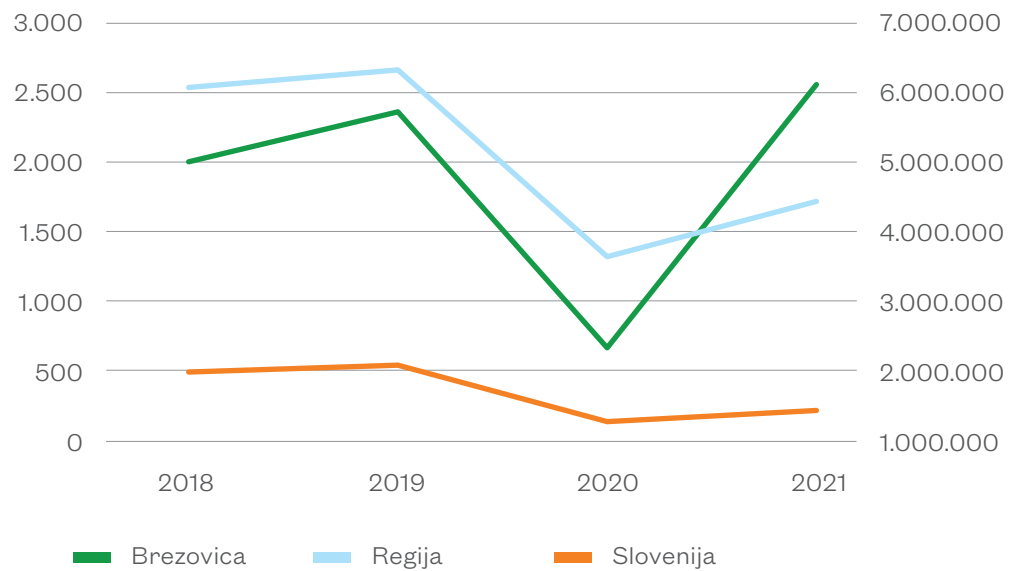
Registriranih je 15 izvajalcev nastanitvenih dejavnosti, ki v občini ponujajo **191 stalnih ležišč**. Štirje največji ponudniki zagotavljajo več kot 70 % stalnih ležišč: **Hotel Pok (46), Roko hotel (40), Gostišče Pr' Kopač (28) in Hotel Rakitna (26)**. Leta 2021 so bila stalna ležišča v občini zasedena 7% (regija 15 %, Slovenija 19 %).

Skromno povezovanje akterjev na področju turizma

V občini sta aktivni dve turistični društvi, Športno kulturno turistično društvo Lokvanj in Turistično društvo Rakitna. Iz intervjujev s ključnimi deležniki in delavnic s strateško skupino izhaja, da je povezovanje med ključnimi deležniki na področju turizma nezadostno, izpostavlje-

na je bila potreba po povezovalcu področja. Zaradi majhnosti in števila turistov se **ustanovitev turistično informacijskega centra ne zdi smiselna.**

Na območju Krajinskega parka Ljubljansko barje bi bilo turizem treba urejati širše, v sodelovanju med Javnim zavodom Krajinski park Ljubljansko barje in vsemi osmimi občinami območja.

Gibanje prihodov turistov v občini Brezovica, Osrednjeslovenski regiji in Sloveniji v letih od 2018 do 2021 / Vir: SURS, 2022

Kazalniki – Gospodarstvo

Kazalnik	Vir, leto	Občina	Regija	Slovenija
Število delovno aktivnih prebivalcev (brez kmetov)	SURS, 2021	5.718	243.106	896.039
Število delovnih mest	SURS, 2021	3.674	322.780	896.039
Število delovno aktivnih prebivalcev (brez kmetov), katerih delovno mesto je v občini prebivališča	SURS, 2021	1.309	133.932	401.976
Stopnja registrirane brezposelnosti	ZRSZ, 2021	6	7,2	7,6
Število gospodarskih družb	AJPES, 2021	508	31.896	73.850
Število samostojnih podjetnikov	AJPES, 2021	856	33.561	106.043
Neto čisti dobiček / izguba gospodarskih družb na zaposlenega (v EUR)	AJPES, 2021	8.220	13.416	10.910
Neto podjetnikov dohodek / negativni poslovni izid na zaposlenega (v EUR)	AJPES, 2021	5.823	5.006	4.783
Neto dodana vrednost gospodarskih družb na zaposlenega (v EUR)	AJPES, 2021	43.607	57.708	53.057
Neto dodana vrednost podjetnikov na zaposlenega (v EUR)	AJPES, 2021	15.559	16.751	17.148
Povprečna mesečna neto plača (v EUR)	SURS, 2021	1.145,24	1.175,73	1.270,30
Število domačih turistov	SURS, 2021	747	103.899	2.171.236
Število tujih turistov	SURS, 2021	1.818	391.804	1.832.446
Število prenočitev domačih turistov	SURS, 2021	1.578	214.707	6.456.686
Število prenočitev tujih turistov	SURS, 2021	3.549	849.096	4.794.472
Število stalnih ležišč	SURS, 2021	191	19.211	165.716

Kmetijstvo

Kmetijstvo in varovanje narave – omejitev in prednost

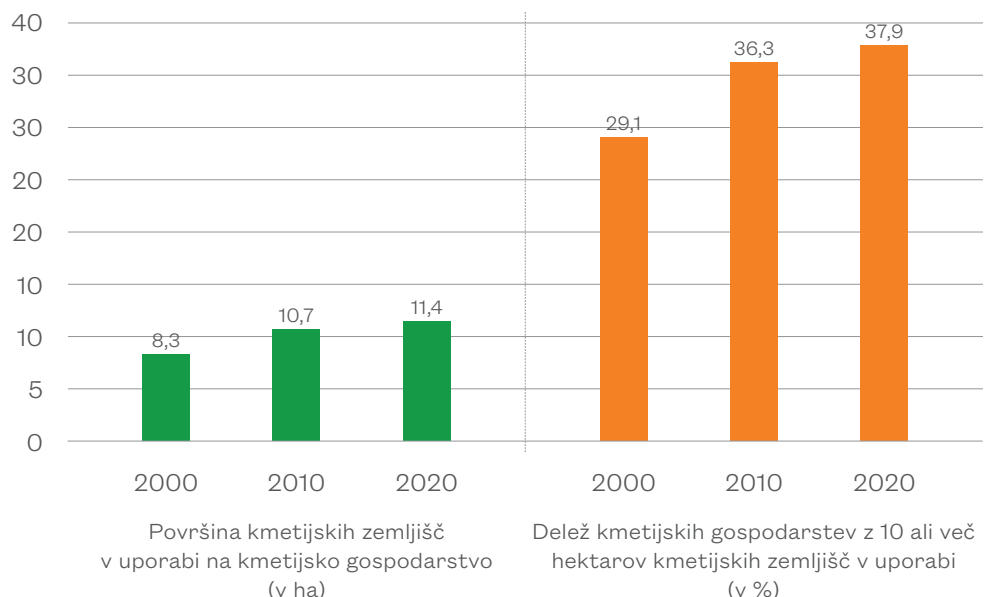
Območje občine Brezovica obsega 9.100 ha, od tega se **kmetijsko obdeluje 31,4 % površin**. Njive predstavljajo 31 % kmetijskih površin. Del občine na območju Ljubljanskega barja sodi v območje Nature 2000, od leta 2008 je Ljubljansko barje razglašeno tudi za **krajinski park, katerega glavna naloga je ohranitev naravnih vrednot ter biotske in krajinske raznolikosti Ljubljanskega barja, kar pomembno vpliva na opravljanje kmetijske dejavnosti v občini**. Več kot polovica anketirancev (51 %) je izpostavilo ohranjanje podeželskega značaja naselij in krajine kot pomemben dejavnik kakovostnega življenja v občini.

S kmetijskega vidika je Barje zaradi specifičnih proizvodnih lastnosti pretežnega dela zemljišč (zakisa-

nost, visoka vlažnost, poplavnost, visoka vsebnost humusa) primerno predvsem za pridelovanje krme. Kmetijstvo kot večinoma namenska raba prostora je za današnje naravne razmere v prostoru Ljubljanskega barja kljub naravovarstvenim omejitvam zelo pomembno, ker očitno soustvarja ugodne pogoje za razvoj izjemnih habitatnih tipov in izbranih živalskih vrst ter ohranja tipično kulturno krajino.

Družinske kmetije imajo v uporabi skoraj 95 % kmetijskih zemljišč

Na območju občine Brezovica je registriranih 251 kmetijskih gospodarstev. **Od skupno 3.030 ha kmetijskih zemljišč v občini, od katerih je 2.219 ha gozda, jih imajo družinske kmetije v uporabi 2.863 ha**. Kar 38 % kmetij ima v uporabi več kot 10 ha kmetijskih zemljišč.

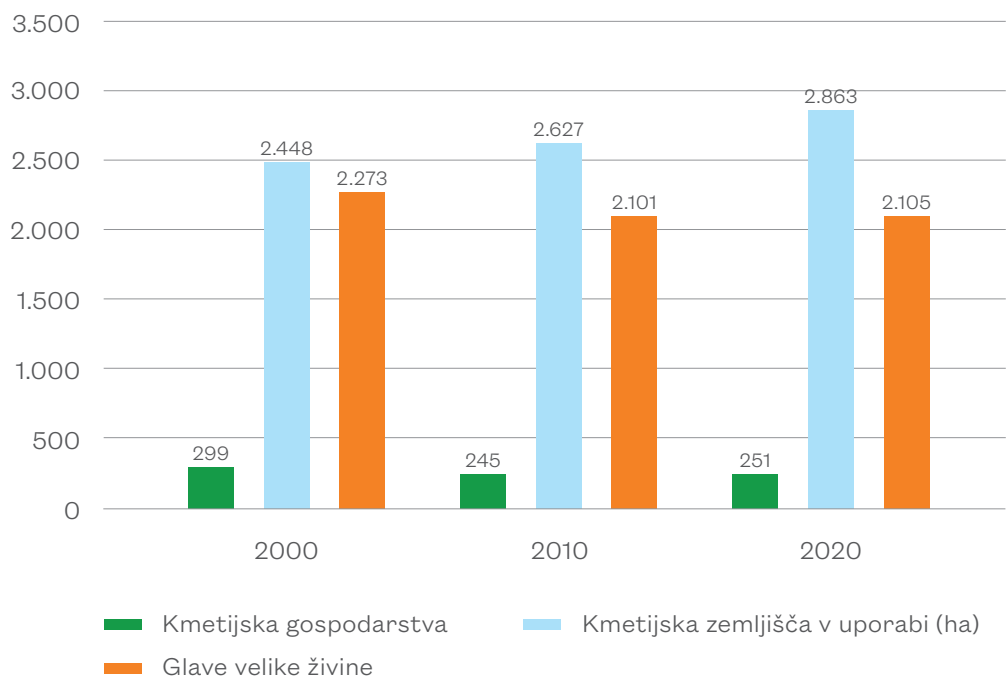

Površina kmetijskih zemljišč v uporabi na kmetijsko gospodarstvo in delež večjih kmetijskih gospodarstev v občini Brezovica v letih od 2000 do 2020 / Vir: SURS, 2020

Zmanjševanje števila in večanje površine kmetijskih gospodarstev

Območje nudi kakovostno okolje za pridelavo visokokakovostnih kmetijskih pridelkov. Opazen je trend zmanjševanja števila kmetij, kar lahko pripišemo predvsem umiranju starejših generacij kmetov na kmetijah brez naslednika oziroma pomanjkanju zanimanja naslednikov za kmetovanje. Praviloma so to manjše kmetije, večinoma v ravninskem delu zaradi boljše povezanosti s prestolnico. Hkrati je **v obdobju med zadnjimi popisi kmetijstva opaziti trend povečevanja obsega kmetijskih zemljišč na posamezno kmetijsko gospodarstvo, in sicer z 8,3 ha na 11,4 ha.**

Nasprotno je opaziti zmanjšanje živinoreje, ki je na območju vendarle glavna kmetijska panoga. Večinoma to lahko pripišemo zmanjšanju intenzivnosti reje zaradi vključevanja številnih kmetij v sistem ekološke pridelave, deloma pa tudi povečanemu pridelovanju vrtnin in okrasnih rastlin. Te dejavnosti so delovno razmeroma intenzivne, vendar bolj donosne, zlasti še zaradi neposredne bližine velikega urbanega potrošniškega središča in kratkih transportnih poti od pridelovalcev do potrošnikov.

Število kmetijskih gospodarstev, površine kmetijskih zemljišč v uporabi in glav velike živine v občini Brezovica v letih od 2000 do 2020 / Vir: SURS, 2020

Ljubljansko barje / Vir Občina Brezovica

Prevladuje pridelava krmnih rastlin

Na območju prevladuje travnat svet, ki daje krmo slabše kakovosti, na njivah pa pridelovanje silažne koruze. **Manjši del površin je namenjen sadjarstvu** (ameriške borovnice), **vrtnarstvu in cvetličarstvu**. Kot razvojno zanimiva se je na območju pokazala konjereja, ki je v zadnjih letih v porastu. V hribovitem predelu območja prevladuje gozd na reliefno zelo razčlenjenem in težje dostopnem terenu, kar otežuje gozdarsko dejavnost ter zahteva znatna vlaganja v gozdarsko prometno infrastrukturo.

Površina gozdov v občini Brezovica znaša več kot 5.000 ha oziroma 55 % celotne površine občine. Površina gozda na prebivalca znaša 0,4 ha. Delež zasebnega gozda je 92-%. Kmetijska

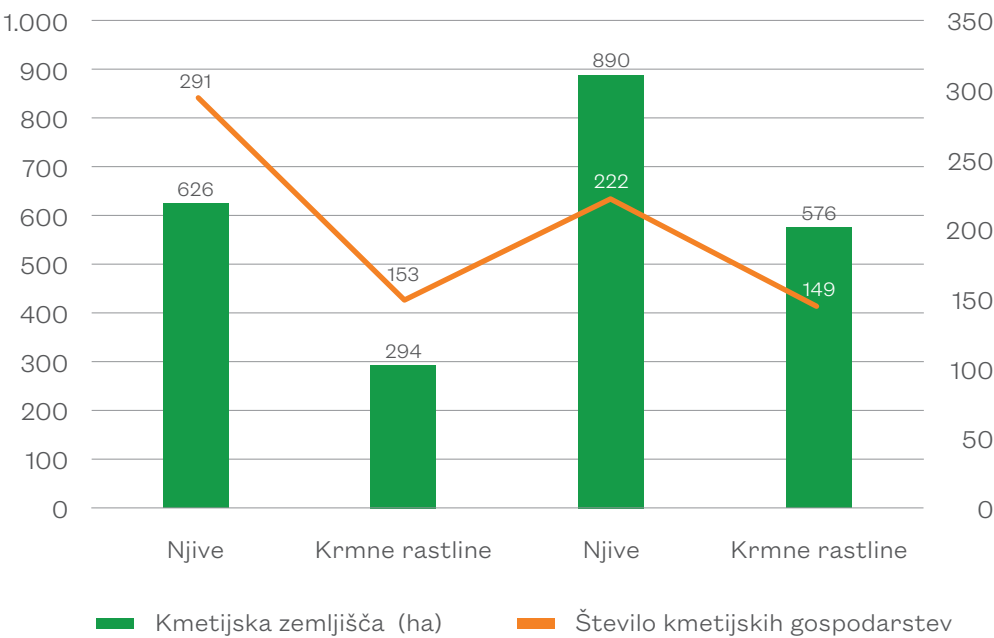
gospodarstva imajo v rabi 2.219 ha gozda.

Število ekoloških kmetovalcev nad slovenskim povprečjem

V letu 2020 je bilo v Brezovici prijavljenih **23 ekoloških kmetovalcev (9 % kmetijskih gospodarstev)**, kar je nad slovenskim povprečjem, ki znaša 5,4 %.

Prehranska samooskrba predstavlja pomembno vrednoto za prebivalce občine

Možnost dodatnega dohodka kmetovalcev se kaže v razvoju dopolnilnih dejavnosti na kmetiji, a se žal zanjo še vedno odloča premalo kmetij. **Na območju občine je imelo v letu 2022 registrirano dopolnilno dejavnost 22 kmetij, kar znaša 9 % vseh kmetovalcev**. Med

Površina kmetijskih zemljišč (njiv in krmnih rastlin) ter števila kmetijskih gospodarstev v občini Brezovica v letih od 2000 do 2020 / Vir: SURS, 2020

Vrsta kmetijskega zemljišča	2000	2020	Indeks 2020/2000
Kmetijska zemljišča v uporabi	2.488	2.863	115
Njive	626	890	142
Žita	289	277	96
Pšenica in pira	21	43	205
Ječmen	25	42	168
Koruza za zrnje	201	129	64
Krompir	32	6	19
Krmne rastline	294	576	196
Silažna koruza	235	310	132
Zelenjadarice (2010)	8	19	238
Trajni travniki in pašniki	1.851	1.961	106
Trajni nasadi	10	12	120
Gozd	2.121	2.219	105

Vrste kmetijskih zemljišč (ha) v občini Brezovica v letih od 2000 do 2020 / Vir: SURS, 2020

dopolnilnimi dejavnostmi prevladujejo storitve iz dejavnosti gozdarstva in lesne dejavnosti, cestne storitve ter predelave sadja in zelenjave.

V naselju Brezovica deluje lokalna tržnica, ki je dobro obiskana. Kmetije prodajajo svoje pridelke tudi na tržnicah v Ljubljani in okolici (Vrhnika). Potencial za neposredno trženje proizvodov v bližnjih večjih mestih (Ljubljana, Domžale, Medvode ipd.) kmetom omogoča, da so vse faze, to je od proizvodnje do potrošnje, izvršene na kmetiji.

Z delovanjem lokalne tržnice in oskrbo z lokalno pridelano hrano je zadovoljnih oziroma zelo zadovoljnih dve tretjini anketirancev (72 %). Kljub izkazanemu zadovoljstvu pa večina anketirancev kot zelo pomemben ukrep podpira krepitev kmetijstva in prehranske samooskrbe. V anketi so kot najobetavnejše kmetijske panoge ocenili ekološko kmetijstvo (56 %) in pridelavo poljščin (16 %).

Območje občine Brezovica je vključeno v Lokalno akcijsko skupino LAS Barje z zaledjem, kar omogoča dostop do dodatnih finančnih sredstev za razvoj podeželja.

Kazalniki – Kmetijstvo

Kazalnik	Vir, leto	Občina
Število kmetijskih gospodarstev	SURS, 2020	251
Število kmetijskih gospodarstev ekološkega kmetovanja	MKGP, 2022	23
Kmetijska zemljišča v uporabi (ha)	SURS, 2020	2.863
Število glav velike živine	SURS, 2020	2.105
Glave velike živine na hektar kmetijskega zemljišča v uporabi	SURS, 2020	0,74

Izzivi nadaljnega razvoja

SWOT analiza

Prednosti (+)	Slabosti (–)
Dobra strateška lega, bližina glavnega mesta.	Vpliv suburbanizacije na naravna območja.
Pestra in dobro ohranjena narava.	Številne delovne migracije.
Velik delež ohranjenega gozda s poudarjeno socialno in ekološko funkcijo.	Novi prebivalci bolj povezani s krajem, kjer delajo, kot s krajem, v katerem bivajo.
Privlačen bivalni prostor v naseljih vaškega značaja.	Prometna preobremenjenost severnega dela občine.
Učinkovita prometna povezanost; avtocesta z lastnim priključkom, železniška in avtobusna povezava.	Velik priselitveni prirast, ki obremenjuje komunalno infrastrukturo.
Bogata kulturna in naravna dediščina.	Pomanjkljiva predšolska infrastruktura; pomanjkanje števila oddelkov v vrtoih, potrebna prenova objektov.
Dobra pokritost z družbeno infrastrukturo, javnimi in oskrbnimi storitvami.	Pomanjkanje otroških igrišč.
Številne možnosti za rekreacijo.	Pomanjkanje prostorov za druženje mladih.
Pestro kulturno življenje.	Opuščanje storitvenih dejavnosti v manjših naseljih (pošta, banka).
Prebivalstvo je mlado in dobro izobraženo.	Pomanjkljiva športna infrastruktura, manko večnamenske športne dvorane, zunanjih športnih igrišč.
Povezanost lokalnega prebivalstva.	Pomanjkljivo povezovanje med društvi.
Občina je družinam prijazna in varna.	Manko pregleda kulturnih, športnih in drugih dogodkov na enem mestu.
Odlična lega za razvoj podjetništva.	Pomanjkanje prostora za širitev gospodarskih dejavnosti.
Dobri naravni pogoji za razvoj turizma.	Nezadostna podpora lokalnemu podjetništvu.
Želja lokalnega prebivalstva po razvoju turizma.	Neizkoriščenost visoko izobraženih kadrov.
Prevladujoča kmetijska in gozdarska raba prostora.	Turistična infrastruktura je pomanjkljiva, ponudba brez zgodbe oz. skupne rdeče niti.
Kakovostno okolje za pridelavo visokokakovostnih kmetijskih pridelkov.	Slaba povezanost med nosilci kmetijske dejavnosti pri trženju.
Mešane kmetije se lažje prilagajajo gospodarskim spremembam.	Slaba promocija kakovostnih lokalnih proizvodov.
Velike zaloge lesne biomase.	Naravovarstveni režim Krajinskega parka Ljubljansko barje in Natura 2000 predstavlja omejitve tradicionalnemu načinu kmetovanja.

Priložnosti (?)	Nevarnosti (!)
Krepitev lokalne identitete.	Zaradi bližine Ljubljane celotna občina lahko postane spalno naselje.
Vzdržno usmerjanje priselitvenega prirasta na območja, kjer to dovolujeta družbena in komunalna infrastruktura.	Intenzivna urbanizacija območja.
Uporaba alternativnih virov energije (biomasa, sonce idr.).	Onesnaževanje okolja.
Izboljšanje ponudbe javnega potniškega prometa.	Škoda zaradi preseganja kapacitet komunalne infrastrukture.
Razpršenost otroških in športnih igrišč po celi občini.	Izguba lokalne identitete prebivalcev.
Medgeneracijsko povezovanje prebivalcev, vključevanje mladih.	Opuščanje storitvenih in oskrbnih dejavnosti v manjših naseljih.
Digitalizacija kulture in razvoj kulturnega turizma.	Druženje mladih preseljeno v druge občine.
Povezava športa in turizma v rekreacijski turizem.	Izguba podmladka v kulturnih in športnih društvih.
Razvoj trajnostnega turizma na celotnem območju Ljubljanskega barja z vključevanjem Ljubljanice v turistične namene.	Oviran gospodarski razvoj zaradi pomanjkanja ustreznih območij.
Razvoj in komunalno opremljanje gospodarskih con, ki so definirane v OPN.	Širitev nenadzorovanega množičnega turizma.
Kratke transportne poti kmetijskih pridelkov, od pridelovalcev do potrošnikov.	Opuščanje kmetovanja zaradi naravovarstvenih zahtev, ekonomskega vidika, urbanizacije idr.
Vključevanje ponudbe kmetij v turistično ponudbo.	Nesoglasja med kmečkim in nekmečkim prebivalstvom.

Jezero na Rakitni / Vir: Občina Brezovica

Ključni razvojni izzivi

Na podlagi predhodne analize je bilo v občini identificiranih 5 ključnih izzivov, ki jih ustrezno naslavlja naslednja poglavja razvojnega programa in ukrepi, ki so prednostno usmerjeni prav na področja, kjer je zaznati največje izzive, ter oblikovani za učinkovito reševanje teh.

Ohranitev narave in naravne dediščine

Bogato naravno in kulturno dediščino je treba varovati ter ohranjati, sočasno pa jo razvijati za namene trajnostnega turizma, rekreacije in ekološkega kmetovanja. Trajnostni razvoj turizma, ohranjanje narave in varovanje krajine se morajo izvajati v sodelovanju vseh ključnih deležnikov. Občina Brezovica ima na tem področju dva ključna izziva. Prvi izziv se nanaša na Ljubljansko barje. **Največji del naravnih in kulturnih danosti v občini Brezovica je del širšega sistema,** in sicer Krajskega parka Ljubljansko barje. Posebna razvojna priložnost tega območja je trajnostni turizem, ki bi poleg ekonomskega razvoja pomembno prispeval tudi k ohranjanju kulturne in naravne dediščine. **Ljubljansko barje se lahko kakovostno razvija le v celoti** in ob sodelovanju vseh ključnih akterjev, pri čemer je najpomembnejše sodelovanje vseh osem barjanskih občin in upravljavca krajinskega parka, **ter na podlagi celostnega medobčinskega strateškega pristopa.** Drugi izziv predstavlja varovanje naravnih vrednot, ki so pod večjim pritiskom zaradi svoje turistične privlačnosti, to sta jezera v Podpeči

in na Rakitni. Na teh območjih je treba vzpostaviti turizem, ki bo temeljil na trajnostnem konceptu, hkrati pa urediti vso potrebno spremljajočo infrastrukturo.

Gospodarska javna infrastruktura in družbena infrastruktura sledita rasti prebivalstva

Občina Brezovica se zaradi svoje dobre geografske lege in bližine Ljubljane ter narave sooča z vedno večjim številom prebivalstva. V zadnjih desetih letih je prebivalstvo v občini naraslo za kar 13,2 %. Velik selitveni prirast pomeni tudi veliko obremenitev za obstoječo družbeno in gospodarsko javno infrastrukturo. Pod posebno velikim pritiskom sta predvsem komunalna in prometna infrastruktura. Občina Brezovica je z vlaganjem lastnih sredstev in spretnim koriščenjem evropskih kohezijskih sredstev uspešno dogradila ter dodatno razvila **komunalno infrastrukturo.** Kljub temu je ta **mestoma že na robu nosilnih zmogljivosti zaradi velikega števila novogradenj, ki se pospešeno gradijo predvsem na ravninskem delu občine.** Hitro rastoče prebivalstvo pomeni tudi porast cestnega prometa, ki posledično prinaša **preobremenjeno in dotrajano občinsko cestno omrežje.** Povečanemu trendu priseljevanja mladih družin v občino že zdaj botrujeta povečan vpis otrok v vrtce in primarno izobraževanje, ki pa bo v prihodnosti le še naraščal, zato bo ključni izziv Občine **zagotavljanje ustrezne družbene infrastrukture,** ki bi pokrila trenutno pomanjkanje prostora v vzgojno-izobraževalnih enotah ter hkrati

ohranila visoko kakovost izobraževanja. Vsako leto se zvišuje tudi delež starejšega prebivalstva, starega 80 let in več, ki danes znaša že 5,6 % in bo v prihodnosti Občini prinašal vedno večje izzive, zato si bo prizadevala vzdrževati pogoje za kakovostno staranje in nadgrajevala **infrastrukturo za dobro zdravstveno ter socialno oskrbo starejših**. Zaradi razpršenosti naselij bo eden od izzivov Občine tudi enakomerna **porazdelitev in zagotovitev javne družbene infrastrukture ter programov** na način, da bodo vsi prebivalci občine deležni enakovredne dostopnosti do javne infrastrukture, hkrati pa jim bo s tem tudi v prihodnje **zagotovljena visoka kakovost bivanja v občini**. V izvedeni anketi so prebivalci opozorili predvsem na pomanjkanje prostorov za medgeneracijsko druženje, otroških igral in umikanje glavnih storitvenih dejavnosti iz nekaterih naselij, kot so pošta, bankomat in drugo.

Nadgradnja podjetniške infrastrukture

Neto dodana vrednost na zaposlenega v gospodarskih družbah dosega komaj 43.599 EUR in je občutno nižja od slovenskega povprečja, ki se je lani s 53.057 EUR prvič opazneje približalo cilju Gospodarske zbornice Slovenije, ki znaša 60.000 EUR do leta 2025. Kljub temu dobra prometna povezanost in bližina glavnega mesta povečujeta zanimanje za umestitev gospodarskih dejavnosti v občini. Kar 77 % delovno aktivnega prebivalstva na delo migrira v sosednje občine, pritisk po novih lokacijah za širitev podjetništva je zaznati tudi med

njimi. Ključni izziv tako predstavlja **zagotovitev ustrezne infrastrukture oziroma površin za razvoj gospodarstva**. Prebivalstvo v občini je nadpovprečno izobraženo, kazalniki na zaposlenega v primerjavi z regijo in državo kažejo, da so podjetniki uspešnejši od gospodarskih družb. Zato je smiselno, da občina **ponudi ustrezno okolje za razvoj lokalnih samostojnih podjetnikov in gospodarskih družb, ki dosegajo visoko dodano vrednost na zaposlenega** in katerih delovna mesta ustrezajo tudi potrebam lokalnega prebivalstva.

Uravnotežen policentrični razvoj

Osrednje naselje Brezovica je občinsko oskrbno in storitveno središče, ki se spaja z naselji Vnanje Gorice, Notranje Gorice in Žabnica. Zaradi dobre prometne povezanosti in ugodne lege v bližini največjega zaposlitvenega in izobraževalnega centra Ljubljane so ta naselja dobro razvita ter opremljena. Hkrati so ta naselja tudi pod večjim preselitvenim pritiskom. Naselja na robu Krimskega hribovja, Jezero, Podpeč, Preserje, Kamnik pod Krimom in Rakitna, ki se nahaja v njegovem osrčju, so slabše dostopna, prebivalcem pa nudijo le osnovno oskrbo. Ključni izziv Občine na tem področju je **razvijati infrastrukturo in ponudbo storitev** v smeri zagotavljanja enako dobrih pogojev tako za bivanje kot delo vsem občanom. Naselja v ravninskem delu je treba **zaščititi pred negativnimi posledicami suburbanizacije**, naselja na hribovitem delu pa **dodatno razviti in opremiti**. Občina mora pri tem ohraniti identiteto

Jezero na Rakitni / Vir: Občina Brezovica

posameznega naselja in med njimi obvarovati zelene površine. Zagotoviti je torej treba **skladen prostorski razvoj občine, ki bo temeljil na usklajevanju okoljskih, družbenih in gospodarskih vidikov razvoja ter ustreznem vključevanju javnosti.**

Prilagajanje kmetijstva zahtevam trga

Naravovarstveni režim Krajinskega parka Ljubljansko barje in območja Nature 2000 predstavlja **omejitve tradicionalnemu načinu in programu kmetovanja**, zato je treba pri nadaljnjem razvoju kmetijstva na posebej zaščitene območjih čim bolj izkoristiti možnosti, ki jih z ekonomskega in tehnološkega vidika omogočajo dane omejitve. Trženje kmetijskih pridelkov je v veliki meri pre-

puščeno individualni pobudi samih kmetov. Pomemben napredek na tem področju predstavljajo lokalne tržnice, ki so v zadnjem obdobju organizirane na Brezovici in v širši okolici občine, na Vrhniku, v Polhovem Gradcu, Borovnici in Ljubljani na Viču. V prihodnje kaže **vložiti več navora na področju skupnega trženja kmetijskih pridelkov in razvoja novih dopolnilnih dejavnosti na kmetijah.** Gozdarstvo in spodbujanje predelave lesa lahko omogočita postopen ponovni razvoj lesnopredelovalne industrije. Glede na razmeroma velik obseg lesnih zalog in poseka lesnih sortimentov so **možnosti za razvoj lesnopredelovalnih dejavnosti na območju občine še velike, zlasti na področju primarne predelave lesa ter pridobivanja in oskrbe z energijo iz lesne biomase.**

Občina Brezovica

sodobna

**občina
prihodnosti**

prijazna naravi in
dostopna ljudem.

BREZOVICA JUTRI:

Vizija in razvojni cilji

Vizija

Vizija Razvojnega programa Občine Brezovica 2022–2032 je nastala na podlagi podanih želja, predlogov in ambicij prebivalk in prebivalcev ter deležnikov, zbranih na podlagi ankete, intervjujev in delavnic. Izraža nazorne smernice razvoja občine v naslednjih desetih letih in kaže, v kakšnem okolju si želimo živeti, katere potenciale razvijati ter kakšno dediščino zapustiti našim potomcem.

Brezovica – Sodobna občina prihodnosti, prijazna naravi in dostopna ljudem.

Zeleni stik Ljubljanskega barja s Krimskim hribovjem in Rakiško planoto ohranjamo za prihodnje generacije. Cenimo izkušnje preteklosti in širimo znanja o varstvu narave ter samooskrbi. Smo razvojno usmerjeni, inovativni, soustvarjamo in podpiramo domače podjetništvo. V enakomerno razvitih krajevnih središčih živimo kakovostno in varno. Povezuje nas pametna in zmogljiva infrastruktura, mostove gradimo tudi med ljudmi.

Kraško polje Ponikve / Vir: Občina Brezovica

Razvojni cilji

Pri uresničevanju vizije bo občina zasledovala **3 razvojne cilje**.

1

Trajnostna, zelena občina, ki ohranja naravo

Skrbno bo ravnala z dediščino Ljubljanskega barja, s poudarkom na varovanju vodnih bogastev, spodbujanju ekološkega kmetijstva in trajnostnega turizma, ter svoj razvoj gradila z mislijo na ohranjanje identitete občine in njenih krajev.

2

Pametna, povezana občina, ki premišljeno povezuje infrastrukturo

Nadaljevala bo z zastavljenimi cilji, da občina postane prometno razbremenjena, sodobno komunalno in telekomunikacijsko opremljena, varna, infrastrukturno povezana ter s pametnimi storitvami dosegljiva vsem občanom.

3

Dostopna, vključujoča občina, ki enakomerno razvija krajevna središča

Urejena in povezana krajevna središča, medsebojno sodelovanje, kakovostne družbene storitve, medgeneracijsko sožitje ter skrb za mlade in otroke bo njeno vodilo pri izvajanju ukrepov za dostopno in vključujočo občino.

Občina Brezovica

Trajnostna,
zelena

Pametna,
povezana

Dostopna,
vključujoča

RAZVOJNA STRATEGIJA

Razvojna strategija, s katero bo občina uresničevala **vizijo sodobne občine prihodnosti, prijazne naravi in dostopne ljudem**, ter dosegala razvojne cilje **ohranjene narave, premišljeno povezane infrastrukture in enakomerno razvitih krajevnih središč** temelji na treh, medsebojno enakovrednih in soodvisnih, prednostnih področjih. Za doseganje področnih ciljev je zato treba iskati vsebinske in izvedbene sinergije ter spodbujati horizontalne rešitve.

Prednostna področja	Cilji
PREDNOSTNO PODROČJE 1: Trajnostna, zelena občina 	Ohranjena narava 1. Ohranjena prostorska identiteta občine in posameznih naselij 2. Gospodarno ravnanje z viri 3. Ohranjeni naravna in kulturna dediščina 4. Odpornost občine na negativne posledice podnebnih sprememb 5. Višja stopnja prehranske samooskrbe 6. Povečan obseg ekološkega kmetijstva 7. Višja energetska učinkovitost bivanja in mobilnosti
PREDNOSTNO PODROČJE 2: Pametna, povezana občina 	Premišljeno povezana infrastruktura 8. Razvita prometna infrastruktura 9. Zagotovljena prometna varnost za vse 10. Vzpostavljeni sistemi in infrastruktura za trajnostno mobilnost 11. Zmogljiva komunalna in telekomunikacijska infrastruktura za vse 12. Zagotovljena namenska območja za širitev (lokalnega) podjetništva
PREDNOSTNO PODROČJE 3: Dostopna, vključujoča občina 	Enakomerno razvita krajevna središča 13. Urejena krajevna središča 14. Dostopnejše storitve občinske uprave 15. Sodobna zdravstvena infrastruktura 16. Zadostne kapacitete za izvajanje vzgojno-izobraževalnih dejavnosti 17. Zagotovljene športne in rekreacijske površine za vse generacije 18. Več sodelovanja med generacijami, društvi, podjetniki in sosednjimi občinami 19. Povezana turistična ponudba in sodobna turistična infrastruktura

Ljubljansko barje s cerkvijo Sv. Ane v ozadju / Vir: Občina Brezovica

Prednostno področje 1: Trajnostna, zelena občina

Prednostno področje **ohranja naravo** in biološko raznovrstnost, sledi temeljem trajnostnega razvoja ter ustvarja pogoje in priložnosti za sedanje in prihodnje generacije, tudi s pravočasnim

odzivom na podnebne spremembe. Dodatno pozornost namenja zaščiti zavarovanih območij ter skupnostni samooskrbi s hrano in električno energijo.

Cilji

1. Ohranjena prostorska identiteta občine in posameznih naselij
2. Gospodarno ravnanje z viri
3. Ohranjeni naravna in kulturna dediščina
4. Odpornost občine na negativne posledice podnebnih sprememb
5. Višja stopnja prehranske samooskrbe
6. Povečan obseg ekološkega kmetijstva
7. Višja energetska učinkovitost bivanja in mobilnosti

Občina bo vsa občinska **središča razvijala enakomerno in sočasno ohranjala edinstven značaj vsakega posameznega naselja**. Naravne in kulturne danosti bo varovala v največji možni meri, prek medobčinskega povezovanja bo razvijala tudi njihov tržni potencial, ki bo temeljil na **konceptu trajnostnega turizma**. Velik **neizrabljen potencial v kmetijstvu bo občina razvijala z dvigom dodane vrednosti kmetijskim, gozdarskim in živilskim proizvodom**, z neposrednim trženjem, spodbujanjem povezovanja in mreženja ter razvojem novih modelov povezovanja v kmetijstvu.

Programi za doseganje ciljev

Program 1: Zagotovitev trajnostnega prostorskega razvoja

Na podlagi Zakona o urejanju prostora trajnostni prostorski razvoj omogoča zadovoljevanje potreb sedanje generacije, hkrati pa ne ogroža zadovoljevanja potreb prihodnjih generacij. V procesih prostorskega načrtovanja se dosega z usklajevanjem

družbenih, gospodarskih in okoljskih vidikov razvoja s prostorskimi potenciali območij in izborom možnosti, ki na najoptimalnejši način zagotavlja sinergije med obstoječimi vidiki. Prostorske ureditve se načrtujejo tako, da so odporne na podnebne spremembe, omogočajo njihovo blaženje in zmanjševanje vplivov.

Občina Brezovica bo zagotovila enakomeren in uravnotežen razvoj vseh 5 občinskih središč s ciljem zagotavljanja kakovostnih bivalnih pogojev vsem občanov. Policentrični razvoj bo podprt tako skozi **enakomerno razvito družbeno, komunalno in prometno infrastrukturo** kot z **ohranjanjem identitete in značaja posameznega naselja**. Kot osnovni tip pozidave se bodo ohranjale eno- in dvostanovanjske družinske hiše, širitve naselij pa se bodo prednostno izvajale kot zapolnitev prostih vrzeli obstoječih naselij. Prostorsko načrtovanje bo podpiralo najsodobnejšo tehnološko napredno in podnebno odporno gradnjo z upoštevanjem lokalne tradicije. Zapolnitev prostih kapacitet, namenjenih pozidavi, se bo izvajala vzdržno, z upoštevanjem zmogljivosti družbene in

gospodarske javne infrastrukture. Posebna pozornost bo namenjena preprečevanju spajanj posameznih naselij z ohranjanjem zelenih površin. Sanirana bodo tudi degradirana območja znotraj naselij, ki jim bo namenjena ustrezna namenska raba.

Da bo razvoj občine načrtovan skupaj s prebivalci po pristopu od spodaj navzgor, bo vzpostavljena **spletna platforma za pobude občanov**. Spodbujala bo aktivno participacijo prebivalcev pri razvoju občine, saj prav oni najbolj poznajo ta prostor. Na podlagi številnih pobud anketirancev bo prednostno preverila možnosti za regulacijo postavitev reklamnih panojev v naselju Brezovica.

Program 2: Varovanje naravne in kulturne dediščine

Ključna prepoznavna lastnost občine je bogata naravna in kulturna dediščina, ki jo dodatno nadgrajujejo vodna bogastva. Razvoj občine bo temeljil na varovanju te bogate dediščine, **varovali se bodo naravni procesi in prvine, značilna barjanska krajina ter elementi kulturne dediščine**, v okviru katere bosta prednostno urejeni vaški jedri Vnanje Gorice in Rakitne. Občina bo na podlagi pobud prebivalcev **javne površine še dodatno ozelenila s posaditvijo dreves ter ozelenitvijo krožišč** s travo in nizkimi grmovnicami. Posebna pozornost bo namenjena tudi turistično privlačnima jezermu in reki Ljubljanici. Površine v zaraščanju bodo namenjene ekološkemu rezervatom. Medobčinski

inšpektorat bo vestno sankcioniral kršitve s področja varovanja naravne in kulturne dediščine.

Program 3: Dvig odpornosti

Negativne posledice globalnih podnebnih sprememb so postale vsakdanja realnost. Občina se bo na te spremembe pravočasno prilagodila in bo poskrbela za dvig odpornosti okolja ter prostora.

Pripravljena bosta ocena ranljivosti in načrt prilagajanja na podnebne spremembe. Izvedene bodo ustrezne infrastrukturne rešitve za zaščito območij, ki so najbolj ogrožena. Pri tem bodo imele prednost protipoplavne ureditve, ki bodo najprej izvedene v naselju Žabnica.

Program 4: Zaščita in trajnostni razvoj Ljubljanskega barja

Za varstvo naravne dediščine je nujno celostno varstvo, ki se načrtuje in uresničuje z instrumenti urejanja prostora. Območje Ljubljanskega barja je bilo zaradi edinstvenih naravnih, ekosistemskih, krajinskih in zgodovinskih elementov razglašeno za krajinski park. Park se razteza skozi sedem občin, poleg Brezovice še čez Borovnico, Ig, Škofljico, Vrhniko, Log-Dragomer in Mestno občino Ljubljana. Varovanje in trajnostni razvoj barja bo občina izvajala **v tesnem sodelovanju z upravljavcem tega območja, to je Javnim zavodom Krajinski park Ljubljansko barje**, in ostalimi barjanskimi občinami ter v skladu z naravovarstvenimi usmeritvami državnih institucij.

Razvoj bo temeljil na ohranjanju tega največjega območja mokrotnih travnišč v državi skupaj z arheološko in naselbinsko dediščino ter kulturno krajino. Sočasno bo občina poskrbela za **razvoj trajnostnega turizma in se zavzela za vzpostavitev skupne blagovne znamke turistične destinacije ter njeno oglaševanje**. Posebna pozornost bo namenjena načrtovanju in vzdrževanju barjanskih obmejnikov ter mejnic.

Program 5: Razvoj samooskrbe in ekološkega kmetijstva

Občina bo pri podpori kmetijski dejavnosti sledila evropskim smernicam, ki kot prioriteto pri zagotavljanju trajnostne oskrbe z živili izpostavljajo lokalno pridelavo kmetijskih pridelkov. S tem namenom bodo sredstva in aktivnosti usmerjene v podporo obetavnim kmetijam, ki so in se bodo **preusmerjale v pridelavo hrane, ki je pomembna za zagotavljanje lokalne samooskrbe, in ki bodo zagotavljale čim višjo kakovost pridelkov in izdelkov**. Pri tem bo poudarek tudi na **povezovanju kmetovalcev in vzpostavljanju kratkih dobavnih verig**, čemur bosta namenjeni tudi širitev lokalne tržnice na Brezovici in vzpostavitev nove v KS Podpeč-Preserje.

Dopolnilne dejavnosti na kmetijah so dodaten vir prihodkov, ki omogoča hitrejši razvoj kmetije in zaposlitve družinskim članom tudi izven osnovne kmetijske dejavnosti, zato bodo spodbude kmetijskim gospodarstvom usmerjene tudi v razvoj dopolnilnih

dejavnosti, ki so primerne okolju in lokaciji posamezne kmetije. Prednostno bodo v sodelovanju s Krajinskim parkom Ljubljansko barje podprte **dejavnosti na področju turizma** (nastanitve, gostinske storitve), saj povečan interes za obisk Ljubljanskega barja omogoča razvoj nove turistične ponudbe. Potencial območja je tudi v **organizaciji športnih dejavnosti** (konjereja), **gozdarstvu** (spravilo in predelava lesa) ter **predelavi sadja in zelenjave**.

Občina bo v skladu s svojimi nalogami skrbela za **ohranjanje obsega in namembnosti obsega kmetijskih zemljišč na sedanji ravni**. Postopek komasacije, ki je v teku, bo izpeljan v najkrajšem možnem času, v naslednjem obdobju pa se bo med kmeti in drugimi lastniki zemljišč ponovno preveril interes za izvedbo novega postopka komasacije.

V občini je število **ekoloških kmetij** že zdaj nad slovenskim povprečjem. Bližina Ljubljane predstavlja priložnost za nadaljnjo širitev obsega ekološkega kmetovanja. Z željo po varovanju okolja in večji oskrbi s kakovostno lokalno pridelano hrano bodo **podprte preusmeritve kmetov v ekološko kmetovanje in spodbujanje sonaravnega gospodarjenja z gozdno in kulturno krajino ter naravnimi viri**. Spodbude kmetov k prehodu v ekološki način kmetovanja bodo omogočile večjo ekonomsko varnost kmetijam ter zagotovile pridelavo zdrave in zelo kakovostne hrane, po kateri prebivalci povprašujejo. Občina bo s tem namenom **novelirala obstoječi pravilnik o ohranjanju in spodbujanju razvoja kmetijstva in podeželja**

Ljubljana / Vir: Občina Brezovica

ter sredstva prvenstveno namenila za preusmerjanje v ekološko kmetijstvo in razvoj dopolnilnih dejavnosti na kmetijah.

Program 6: Energetska učinkovitost bivanja in mobilnosti

Občina Brezovica je v preteklosti vložila že veliko napora v **energetske učinkovitost javnih zgradb** v

lasti občine in bo tudi v prihodnje nadaljevala s celovitimi energetskimi sanacijami ter investicijskim vzdrževanjem svojih objektov. Poleg osnovnih ukrepov toplotne izolacije objektov, sanacije ogrevalnih sistemov in vgradnje termostatskih ventilov bo, kjer je smiselno, tudi ozelenila strehe in fasade objektov ter vgrajevala sisteme fotovoltaike za proizvodnjo zelene energije za potrebe javnih zgradb.

Dodatno bo za večjo učinkovitost rabe energije v javnih zgradbah vzpostavljen **sistem upravljanja z energijo**, ki bo poleg spremljanja rabe omogočal tudi načrtovanje ukrepov in investicij ter izobraževanje in informiranje upravljavcev javnih zgradb kot tudi **svetovanje zasebnikom pri izvedbi ukrepov URE in OVE v zasebnih zgradbah**. Zasebne zgradbe so največji porabnik energije v občini, zato so spodbude Občine na tem področju zelo pomembne.

Občina bo vzpostavila tudi **dialog z upravljavci elektrodistribucijskega omrežja**, da bo omogočalo nadaljnji **razvoj fotovoltaike, vgradnje toplotnih črpalk in razvoj polnilne infrastrukture za električna vozila v občini**. Na področju mobilnosti bo

Občina postopno prenovila vozni park Občine, javnih služb in izvajalca JPP z **okolju prijaznimi vozili** ter hkrati **razvila polnilno infrastrukturo** za razvoj elektromobilnosti tudi pri zasebnikih. Dodatno bo nadaljevala z izboljšanjem **ponudbe JPP**, pri čemer bo usmerjena predvsem na večanje potovalne hitrosti JPP, frekvence voženj in razvoj prevozov na klic v zaledju občine. Občina bo spodbujala **mikromobilnost** z vzpostavitvijo kolesarske in polnilne infrastrukture, priključitvijo obstoječi ponudbi izposoje koles in e-koles v regiji ter **souporabi** osebnih vozil.

Občina bo nadaljevala tudi s **posodobitvijo javne razsvetljave** skladno z Uredbo o mejnih vrednostih svetlobnega onesnaževanja okolja.

Kazalniki

Kazalnik	Izhodišče	Vir, leto	Cilj 2032	
			sprememba	vrednost
Spletna platforma za pobude občanov	0	Občina, 2022	+1	1
Ocena ranljivosti in načrt prilagajanja na podnebne spremembe	0	Občina, 2022	+1	1
Kmetijska zemljišča v uporabi (ha)	2.863	SURS, 2020	0	2.863
Število ekoloških kmetij	23	MKGP, 2021	+30 %	30
Vzpostavitev blagovne znamke Ljubljanskega barja	0	JZ KPLB, 2022	+1	1
Raba energije	112.512 MWh	LEK, SECAP, 2010	-24.157 MWh	88.355 MWh
Raba energije v občinskih javnih zgradbah	3.410 MWh	LEK, SECAP, 2010	-1.500 MWh	1.910 MWh
Instalirana fotovoltaika (samooskrbne + deklarirane)	1.249 kW (58 kom.)	PV Portal, 2022	+3.000 kW	4.249 kW

Kolesarja na pomolu Jezera pri Podpeči / Vir: RRA LUR / Avtor: Žiga Koren

Prednostno področje 2: Pametna, povezana občina

Prednostno področje **premišljeno povezuje infrastrukturo**, tako novo kot obstoječo, ki jo nadgrajuje z najnovejšimi tehnološkimi napredki na področju komunale, prometa in telekomunikacij.

Dodatno pozornost namenja tudi zagotavljanju ustreznega prostora za razvoj gospodarskih dejavnosti, ki zagotavljajo delovna mesta z visoko dodano vrednostjo.

Cilji

8. Razvita prometna infrastruktura
9. Zagotovljena prometna varnost za vse
10. Vzpostavljeni sistemi in infrastruktura za trajnostno mobilnost
11. Zmogljivi komunalna in telekomunikacijska infrastruktura za vse
12. Zagotovljena namenska območja za širitev (lokalnega) podjetništva

Sodobna gospodarska javna infrastruktura predstavlja temelj za razvoj občine na ostalih področjih, saj zvišuje kakovost bivanja, omogoča koriščenje občinskega podjetniškega potenciala in zagotavlja dobro povezovanje občine tako navznoter kot navzven. Z **nadgradnjo obstoječe prometne infrastrukture** bo Občina zmanjšala pritisk na preobremenjene prometnice, s prenovo pa zagotovila varno gibanje v prometu vsem udeležencem. **Prehod na trajnostne oblike mobilnosti** bo spodbujala prek načrtovanja sistema varnih kolesarskih povezav, ki bodo vpete v regionalno omrežje, nameščanja sistemov souporabe koles, e-koles in e-vozil ter izboljšanjem storitev javnega potniškega prometa kot tudi oza-veščanjem občanov. S **končanjem izgradnje kanalizacijskega sistema** bo zagotovila ustrezno pokritost večine prebivalstva ter **dostop do širokopasovnega omrežja po celotni občini**. Občina bo skrbela za **uravnotežen in z gospodarsko javno infrastrukturo podprt koncept razvoja** že obstoječega kot tudi načrtovanega **gospodarskega območja v severnem delu občine**. Hkrati bo iskala nove priložnosti za **razvoj znotraj delno zasedenih gospodarskih con in drugih degradiranih območij**.

Programi za doseganje ciljev

Program 1: Nadgradnja prometne infrastrukture

Program je namenjen prenovi občinske prometne infrastrukture v smeri **večje varnosti, boljše povezanosti in trajnostne mobilnosti**. Preobremenjene prometnice bodo razbremenjene z gradnjo novega avtocestnega priključka v občini in obvoznice Vnanje Gorice-Notranje Gorice. Zagotovljena bo tudi izgradnja varne pešpoti čez avtocesto za naselje Postaja na lokaciji Radenščica.

Občina se pridružuje evropski viziji nič, saj si želi varno lokalno mobilnost z nič smrtnimi žrtvami in poškodovanimi v prometnih nesrečah. Varnost pešcev bo zagotovljena z izgradnjo pločnikov, prednostno v naseljih Žabnica in Jezero ter na relaciji Preserje-Kamnik pod Krimom.

Za ustrezno vzdrževanje občinske cestne in prometne infrastrukture bodo kontinuirano zagotovljena zadostna sredstva. Nadaljevali se bodo postopki za urejanje zemljiškoknjižnega stanja in lastništva občinskih kategoriziranih cest.

Gospodarska cona v Podpeči / Vir: RDO / Foto: Drago Stanovnik

Program 2: Prehod v trajnostno mobilnost

Razvit bo sistem kolesarskih poti, ki bo navezan na regionalno in državno kolesarsko omrežje.

Premišljen sistem kolesarskih poti bo pripomogel k zmanjšanju števila voženj z osebnim avtomobilom ter prispeval k izboljšanju turističnega in rekreativnega potenciala občine. Prednostno bodo zagotovljene kolesarske povezave, ki so najbolj nujne (Podpeč–Vnanje Gorice), s prenovo bo izboljšana tudi varnost obstoječih kolesarskih stez (kolesarska steza ob Tržaški, kolesarske poti v Žabnici). Na trasi stare železniške proge Ljubljana – Vrhnika bo identificirana in urejena optimalna trasa

kolesarske poti EuroVelo 9. Za boljšo povezanost v občini bodo zgrajeni inženirski objekti, najprej **most čez Ljubljanico v Podpeči**.

Občina bo spodbujala dnevne migracije v bližnja zaposlitvena in izobraževalna središča z javnim potniškim prometom. Izgrajeno bo novo **železniško postajališče s podvozom v Vnanjih Goricah in nadgrajen železniški odsek Brezovica–Preserje**. Ključen za povezavo občine z javnim potniškim prometom je tudi nadaljnji razvoj regionalnih železniških prog in usklajevanje vozniških redov vseh javnih prevozov.

Prehod v trajnostno mobilnost bo podprt tudi z **uvvedbo sistemov souporabe e-koles in e-vozil, izgradnjo novega parkirišča po sistemu**

parkiraj in prestopi P+R ob novem železniškem postajališču v Vnanjih Goricah, vzpostavitev **javnega prevoza na klic** v zaledju občine ter **dvigom ozaveščenosti občanov** o pomenu in dobrobiti uporabe trajnostnih oblik mobilnosti. V sodelovanju z Ljubljanskim potniškim prometom bo Občina **uskladila vozne rede obeh njihovih rednih linij avtobusa** tako, da bosta omogočali možnost prestopa na medkrajevni potniški prevoz do Rakitne. Na reki Ljubljanici bo **vzpostavljen rečni promet** in urejena obrežja za potrebe javnega potniškega prometa, s čimer bo občanom ponujena zanimiva alternativa trajnostnim prevozom z avtobusom in vlakom.

Program 3: Zagotovitev zmogljive komunalne opreme

V okviru tega programa bo Občina zagotovila kakovostno in sodobno komunalno infrastrukturo, s čimer bo omogočila uspešno izvajanje storitev dejavnosti gospodarske javne infrastrukture. Aktivnosti bodo osredotočene na učinkovite in postopno vpeljane izboljšave, s katerimi bo nadgrajena obstoječa infrastruktura.

Na področju odvajanja in čiščenja odpadnih voda bo **izgradnja kanalizacijskega sistema za odpadne vode v aglomeracijah nad 2000 PE zaključena do konca leta 2023**. Za aglomeracije pod 2000 PE (Podplešivica, Dolenja Brezovica, Gorenja Brezovica, del Rakitne in del Goričice) bodo do konca leta 2030 urejene male

čistilne naprave. V naseljih, kjer je sistem že dosegel maksimalno obremenitev, bo Občina izvajala **rekonstrukcije v smeri povečanja nosilnih kapacitet**, v naselju Vnanje Gorice pa nadgradila obstoječo čistilno napravo.

Pri oskrbovanju s pitno vodo bo Občina nadalje **ščitila varstvena območja vodnih virov**. V naseljih Dolenja Brezovica in Gorenja Brezovica bo **prenovila vodovod** ter tako zagotavljala visokokakovostno pitno vodo, hkrati pa bo zagotovila tudi dodatne vodne vire na območju Krimskega hribovja.

Z **gradnjo odseka plinovoda med Vnanjimi Goricami in Podpečjo** bo poskrbljeno za nadaljnjo plinifikacijo občine. Hkrati z gradnjo plinovoda bo Občina zgradila tudi že omenjeno novo kolesarsko povezavo med naseljema.

Na področju zbiranja in odvažanja odpadkov bo Občina izboljšala opremljenost ekoloških otokov, na katere bodo **dodatno nameščeni modri zabojniki**. **Zbirni center za oddajo odpadkov** bo urejen na trajni lokaciji. Na pobudo občanov bo **vzpostavljen center ponovne uporabe**. Nadaljevala se bosta posodobitev javne razsvetljave in **zmanjševanje svetlobnega onesnženja v celotni občini**.

Program 4: Izgradnja optičnega omrežja

Skozi ta program bo zagotovljen dostop do širokopasovnega interneta na območju celotne občine. **V sodelovanju s pooblaščenim ope-**

raterjem bo širokopasovno omrežje izvedeno tudi v naseljih Vnanje Gorice, Preserje, Kamnik pod Krimom, Jezero in Prevalje pod Krimom.

Program 5: Ureditev poslovnih in gospodarskih con

Občina leži na odlični lokaciji, v bližini glavnega mesta, avtoceste in železnice. Obstaja velik interes lokalnih podjetnikov in širše, ki bi svoje prostore gradili na ustreznih zemljiščih, znotraj poslovnih con. Kot ena od investicijskih priložnosti v Sloveniji je na portalu poslovnih con javne agencije SPIRIT navedena tudi **Poslovna cona Brezovica** v velikosti 60.000 m². Cona je trenutno opredeljena v prostorskih aktih in je sestavljena iz dveh gospodarskih con ter leži v naselju Brezovica južno od avtoceste. Zemljišča so v zasebni lasti in nepripravljena za investitorje. V okviru programa bo občina zemljišča **komunalno**

opremila in vzpostavila konzorcij lastnikov, ki bo poiskal skupen dogovor glede oddaje ali prodaje zemljišč. Občina bo po vzpostavitvi cone **sodelovala pri njenem upravljanju**, trženju, promociji in vzdrževanju skupnih objektov.

Za delno degradirano gospodarsko cono v Podpeči, nekdanjo tovarno **Hoja**, bo Občina v sodelovanju z lastnikom zemljišča **raziskala možnosti** za njeno **revitalizacijo** ter aktivno pristopila k zagotavljanju pogojev za njeno obnovo in oživitev. Zaradi bližine reke Ljubljanice lokacija **omogoča tudi razvoj turistične infrastrukture** (pristanišče za ladjice, parkirišče za avtodome).

Kot ena od možnosti za razvoj podjetništva se kaže tudi območje **kamnoloma pod Žalostno Goro**, za katerega bo Občina **v sodelovanju z občani in drugo zainteresirano javnostjo poiskala priložnosti za razvoj**, določila namensko rabo ter območje uredila.

Kazalniki

Kazalnik	Izhodišče	Vir, leto	Cilj 2032	
			sprememba	vrednost
Število osebnih vozil	7.182	SURS, 2021	-10 %	6.464
Število sistemov souporabe e-koles	0	Občina Brezovica, 2022	+1	1
Število sistemov souporabe e-vozil	0	Občina Brezovica, 2022	+1	1
Število P+R parkirišč	0	Občina Brezovica, 2022	+1	1
Linije JPP na reki Ljubljanici	0	Občina Brezovica, 2022	+1	1
Odlagališče za zbiranje kosovnega odpada	0	Občina Brezovica, 2022	+1	1
Število naselij z izgrajenim optičnim omrežjem	2	Odlok o OPN Občine Brezovica, 2016	+14	16
Delujoča poslovna cona	0	Občina, 2022	+1	1

Urejeno otroško igrišče v športnem paku Jama v Notranjih Goricah / Vir: Občina Brezovica

Prednostno področje 3: Dostopna, vključujoča občina

Prednostno področje **zagotavlja enakomeren razvoj krajevnih središč** z razvojem družbene infrastrukture ter nadgradnjo kulturnih, športnih, vzgojno-izobraževalnih, turističnih in drugih dejavnosti.

Dodatno pozornost namenja tudi zagotavljanju ustrezne podpore in infrastrukture za večje povezovanje tako občanov kot obiskovalcev občine.

Cilji

13. Urejena krajevna središča
14. Dostopnejše storitve občinske uprave
15. Sodobna zdravstvena infrastruktura
16. Zadostne kapacitete za izvajanje vzgojno-izobraževalnih dejavnosti
17. Zagotovljene športne in rekreacijske površine za vse generacije
18. Več sodelovanja med generacijami, društvi, podjetniki in sosednjimi občinami
19. Povezana turistična ponudba in sodobna turistična infrastruktura

Z zagotovitvijo **enakomerne in kakovostne razporeditve vseh družbenih dejavnosti v občini**, kot so vzpostavitev novega zdravstvenega doma, ohranitev osrednjih dejavnosti, povečanje kapacitet v vzgojno-izobraževalnem sistemu, zagotovitev ustreznih prostorov za družbene dejavnosti, ter z dobro vzpostavitev raznovrstne kulturne in športne ponudbe bo Občina poskrbela za **povezanost med prebivalci in zagotovila višji standard bivanja**. Z vzpostavitev **podpornega okolja za podjetnike** bo povezala tudi več kot 800 podjetnikov, ki so registrirani v občini. Zaradi manka večjih lokacij za razvoj podjetništva imajo ti dejavnosti trenutno razpršene po celotnem območju občine, zato si želijo skupnih prostorov za sodelovanje in srečevanje. Razdrobljena in nepovezana je tudi turistična ponudba, ki jo bo Občina povezala z **oblikovanjem osrednjega integralnega turističnega produkta**. Za nadzorovano pospeševanje turizma bo hkrati **nadgrajena turistična infrastruktura in razvita turistična atrakcija**.

Programi za doseganje ciljev

Program 1: Zagotovitev dobre opremljenosti krajevnih središč

Občino sestavlja pet krajevnih središč, za katere je pomembno, da se enakomerno razvijajo tudi na področju družbene infrastrukture in dejavnosti ter vsem prebivalcem omogočajo ponudbo enako kakovostnih storitev. Zato bo Občina še naprej skrbela, da bodo **vsa večja krajevna središča dobro pokrita z osrednjimi dejavnostmi, kot so trgovina, pošta, banka in drugo**.

S selitvijo občinske uprave na novo lokacijo bo vzpostavila in uredila tudi občinsko središče, ki bo tako še lažje dostopno vsem občanom. Hkrati bo Občina svoje storitve tudi digitalizirala in tako občanom omogočila, da bodo številne postopke lahko opravili kar prek spleta.

Občina bo **nadgradila in obnovila gasilsko infrastrukturo** v vseh krajevnih naseljih, kjer ta v zadnjih letih še ni bila posodobljena,

v naselju Preserje, na Rakitni in v Vnanjih Goricah, ter **vzpostavila vadbeni center za zaščito in reševanje v Notranjih Goricah** z namenom usposabljanja gasilcev.

V okviru programa bo **vzdrževala kulturno in športno infrastrukturo** v vseh krajevnih središčih, ki jih bo opremila tudi z **zunanjo infrastrukturo (pitniki za vodo, klopi, igrala za otroke ipd.)**, ki bo še dodatno izboljšala kakovost bivanja v občini.

Prav tako bo Občina še naprej obnavljala in povečevala **pokopališko infrastrukturo**. Prednostno bo širila kapacitete pokopališča v naselju Brezovica, v Vnanjih Goricah bo uredila pokopališče in gradila mrliško vežico ter v Notranjih Goricah izgradila prizidek mrliške vežice.

Program 2: Vzpostavitev ustrezne zdravstvene mreže

Program predvideva izgradnjo infrastrukture, ki bo prebivalcem omogočala kakovostno zdravstveno oskrbo. Z namenom izboljšanja standarda bivanja prebivalcev v občini bo Občina izvedla investicijo v **postavitev novega zdravstvenega doma v Podpeči** in s tem občanom izboljšala dostopnost do zdravstvenih storitev na primarni ravni. Z ureditvijo infrastrukture bo Občina **povečala število zdravnikov v ambulantni in povečala število dejavnosti v zdravstvenem domu**.

Občina bo poskrbela tudi za ranljivejše skupine občanov in jim z željo po zagotovitvi kakovostnih pogojev za staranje, kakovostno

socialno ter zdravstveno oskrbo izboljšala pogoje tudi z **vzpostavitvijo dnevnega centra za starostnike**.

Program 3: Dopolnitev vzgojno-izobraževalne infrastrukture

Občina se v zadnjih letih srečuje z večanjem števila prebivalstva, ki je tudi posledica priseljevanja, zaradi česar je že opazno pomanjkanje kapacitet v vzgojno-izobraževalnem sistemu. Z namenom zagotovitve kakovostnih pogojev za otroško varstvo in ohranitev visokega standarda v osnovnošolskem izobraževanju bo v okviru programa Občina vlagala v **povečanje števila oddelkov v vrtcih v naselju Brezovica, v izgradnjo novega vrtca v Podpeči in Notranjih Goricah, sanacijo vrtca v Preserju ter ureditev razvojnega oddelka za otroke s posebnimi potrebami**, ki bo v prihodnjih letih nujno potreben. Prav tako bo v okviru programa Občina **trajnostno obnovila in uredila šolsko infrastrukturo v Notranjih Goricah in na Jezeru ter varne šolske poti**.

V okviru programa bo z namenom zagotavljanja dodatnega kulturnega izobraževanja prebivalcev Občina poleg ostalih dejavnosti spodbujala tudi glasbeno dejavnost z **ustanovitvijo javne glasbene šole**, ki trenutno primanjkuje.

Program 4: Spodbujanje aktivnosti in medgeneracijske povezanosti

Udeležba prebivalcev občine v športnih in kulturnih društvih je

Jezero pri Podpeči / Vir: RRA LUR / Foto: Mojca Resinovič

številna ter aktivna. Kljub temu je v zadnjih letih opazno slabše medgeneracijsko povezovanje, kar lahko delno pripišemo večjim zaposlitvenim obremenitvam posameznikov, zaradi katerih izginja tradicionalna povezanost med prebivalci. Občina trenutno ne razpolaga s skupnim prostorom, ki bi zadovoljeval potrebe po druženju in ohranjanju oziroma širjenju socialne mreže ter bi omogočal različnim generacijam preživljanje prostega časa v lokalnem okolju. S **podporo dejavnostim civilne družbe**, kot so organizacija športnih in kulturnih dogodkov ter raznih tečajev, **kot tudi z vzpostavitvijo primerne infrastrukture** bo Občina s tem programom omogočila večje in pogostejše druženje občanov.

Prav tako program predvideva izgradnjo dodatne športne infrastrukture, ki bo omogočala kakovostnejše gibanje in učinkovitejšo rabo športnih objektov. Zaradi velike razpršenosti naselij v občini bo Občina svoje aktivnosti usmerjala v **izgradnjo večnamenske športne dvorane na Brezovici, izgradnjo in ureditev zunanje infrastrukture ob obstoječih rekreacijskih poteh** (npr. fitnes na prostem, trim steza) ter **ureditev in postavitev dodatnih otroških igrišč z varnimi dostopi** (pločniki); s tem bo prebivalce posredno spodbudila k druženju. Za to bosta poskrbela tudi **nov urejena promenada na Brezovici in nov kulturni dom na Rakitni**.

Za upravljanje športne dvorane na Brezovici bo Občina **ustanovila**

javni zavod za šport, ki bo hkrati tudi povezovalni člen med vsemi športnimi društvi v občini.

Program 5: Vzpostavitev podpornega okolja za podjetnike

Poslovanje samostojnih podjetnikov v občini je v povprečju uspešnejše od poslovanja gospodarskih družb. Zato je ključno, da se za njihovo delovanje poleg ustrezne infrastrukture oziroma poslovnih con zagotovi tudi ustrezno podporno okolje. Želja po boljšem povezovanju je bila izpostavljena tudi v odgovorih anketirancev in zaznana na delavnicah.

V okviru programa bo Občina **vzpostavila prostore za sodelovanje in srečevanje podjetnikov v naselju Brezovica v prostorih, kjer se trenutno nahaja občinska uprava**, ki se seli na novo lokacijo.

Z vzpostavitvijo in revitalizacijo poslovnih con ter podpornega okolja bo Občina **spodbujala tudi prehod podjetij v krožno gospodarstvo**, saj povezovanje omogoča tudi lažjo **izpeljavo industrijske simbioze**.

Program 6: Oblikovanje osrednjega turističnega produkta

Naravno in kulturno bogastvo občine predstavljata velik potencial za razvoj turizma, a številne turistične znamenitosti so trenutno med seboj nepovezane. Občina bo v okviru programa

povezala obstoječo razdrobljeno ponudbo v celovit ali integralni turistični produkt, ki bo deloval kot zaokroženo doživetje. Turistični produkt bo Občina oblikovala strateško, z izvedbo analize obstoječega stanja, opredelitvijo vizije in krovne zgodbe ter povezovanjem obstoječe ponudbe. Pri oblikovanju turističnega produkta bo pomembna privlačnost turističnega produkta, ki mu bo možno priključiti čim večje število obstoječih turističnih storitev. Osrednji turistični produkt bo omogočil povezovanje in sodelovanje med turističnimi deležniki ter s tem izboljšanje kakovosti celotne ponudbe. Spodbujal bo generiranje novih inovativnih turističnih proizvodov lokalnih podjetij in ponudnikov ter zagotavljal trajnostno zaščito naravne in kulturne dediščine. Na območju barja se bo Občina povezala s preostalimi občinami območja.

Prvi korak k oblikovanju integralnega turističnega produkta bo Občina storila z **vzpostavitvijo enotne turistično informacijske točke na spletni strani Občine**, kjer bodo na interaktivnem zemljevidu predstavljene vse turistične točke in ponudniki ter pregledno prikazani aktualni dogodki v občini.

V nadaljevanju se bo Občina pri oblikovanju ponudbe povezovala tudi s sosednjimi občinami z namenom **tvorjenja zaokroženih turističnih destinacij in vzpostavitve skupnega turistično informacijskega centra (TIC)**.

Program 7: Nadgradnja turistične infrastrukture

Turistična infrastruktura v okolici obeh jezer, ki sta priljubljena izletniški točki tako lokalnega prebivalstva kot turistov, v zadnjem obdobju ni sledila rasti obiska. Zaradi številnih gostov prihaja do gneče na parkiriščih. V okviru programa bo Občina tako asfaltirala obe parkirišči ter odpravila kaotično parkiranje in gnečo. Ker se v zadnjih letih povečuje tudi število popotnikov z **avtodomi**, bo v Podpeči in na Rakitni zanje urejeno **posebno parkirišče**, ki bo odlično izhodišče za raziskovanje lepot od blizu, peš ali s kolesom. Na območju obeh parkirišč bo Občina postavila **informacijske točke z zemljevidom turističnih znamenitosti** v občini in tako poskrbela za nadzorovano usmerjanje turistov. V sodelovanju s KPLB bodo

informacijske točke vzpostavljene tudi na Ljubljanskem barju.

Na Rakitni bo Občina v sklopu programa ponovno **spodbudila organiziran zimski turizem** ter uredila smučišča, sankališča, tekaške proge in drugo turistično infrastrukturo. Ob rekreativnih in turističnih poteh ter znamenitostih bo **vzpostavila pogoje za širjenje gostinske ponudbe**. Zaradi širitve zdravstvene in drugih dejavnosti iz vile Kobi bo pripravila strategijo za njeno uporabo v turistične namene.

Občina bo oblikovan osrednji turistični produkt nadgradila tudi z **ustvarjanjem novih turističnih atrakcij**, ki povečujejo obisk, a hkrati omogočajo tudi načrtno usmerjanje turističnih tokov (npr. razgledni stolp na Brezoviškem hribu, jeklenica ali zipline na Sv. Ani).

Kazalniki

Kazalnik	Izhodišče	Vir, leto	Cilj 2032	
			sprememba	vrednost
Vadbeni center za zaščito in reševanje	0	Občina, 2022	+1	1
Zdravstveni dom Podpeč	0	Občina, 2022	+1	1
Obnovljena predšolska infrastruktura	4	Občina, 2022	+4	8
Število oddelkov v vrtcih	34	SURS, 2022	+2	36
Razvojni oddelek za otroke s posebnimi potrebami	0	Občina, 2022	+1	1
Javna glasbena šola	0	Občina, 2022	+1	1
Prostori za medgeneracijsko druženje	0	Občina, 2022	+1	1
Otroška igrišča	6	Občina, 2022	+3	9
Večnamenska športna dvorana	0	Občina, 2022	+1	1
Integralni turistični produkt	0	Občina, 2022	+1	1
Povečanje števila turističnih atrakcij	-	Občina, 2022	+1	1

Goriški mah/ Vir: Občina Brezovica

AKCIJSKI NAČRT

Prednostno področje	Cilj	Ukrep	Nosilec	Časovni okvir	Finančni okvir
1	1	Ohranitev individualne stanovanjske gradnje	Občina	Kontinuirano	Manj zahtevno
1	1, 3, 4	Ohranjanje zelenih površin med posameznimi naselji	Občina	Kontinuirano	Manj zahtevno
1, 2, 3	1–19	Vzpostavitev spletne platforme za pobude občanov	Občina	Kratkoročno	Manj zahtevno
1, 2, 3	1–19	Krepitev in spodbujanje aktivne participacije občanov pri razvoju občine	Občina	Kontinuirano	Manj zahtevno
1	1, 3	Regulacija postavitve reklamnih panojev Brezovica	Občina, MOP	Kratkoročno	Manj zahtevno
1	1, 3	Obnova in varovanje kulturne dediščine - Ureditev vaških jeder - Vnanje Gorice in Rakitna	Občina	Srednjeročno	Zelo zahtevno
1	3, 4	Odkup površin v zaraščanju za namene ekoloških rezervatov	Občina, KPLB	Srednjeročno	Zelo zahtevno
1	3, 4	Ozelenitev občinskih javnih površin - Sajenje dreves - Ozelenitev krožišč s travo ali nizkimi grmovnicami - Ozelenitev streh in fasad javnih objektov	Občina, KP Brezovica	Kratkoročno	Manj zahtevno
1	4	Izdelava ocene ranljivosti in načrta prilagajanja na podnebne spremembe	Občina	Kratkoročno	Manj zahtevno

Prednostno področje	Cilj	Ukrep	Nosilec	Časovni okvir	Finančni okvir
1	4	Protipoplavne ureditve	Občina, DRSV	Srednjeročno	Zelo zahtevno
1, 3	3, 18, 19	Priprava Strategije trajnostnega razvoja in trženja Krajinskega parka Ljubljansko barje kot turistične destinacije	KPLB, občine LB, kmetje	Kratkoročno	Manj zahtevno
1	1, 3	Načrtovanje in vzdrževanje obmejnikov ter mejic	Občina, kmetje, KPLB	Kontinuirano	Manj zahtevno
1	5, 6	Krepitev kmetijstva in lokalne samooskrbe	Občina, kmetje, MKGP	Kontinuirano	Manj zahtevno
1, 3	5, 6, 18	Spodbujanje sodelovanja in povezovanja med kmetovalci v proizvodnji, trženju in promociji	Občina	Kontinuirano	Manj zahtevno
1, 3	5, 6, 18	Odprtje dodatne lokalne tržnice KS Podpeč-Preserje	Občina	Kratkoročno	Manj zahtevno
1, 3	3, 5, 6, 18	Usklajevanje med kmeti in KPLB glede uporabe kmetijskih zemljišč	Občina, kmetje, KPLB	Kontinuirano	Manj zahtevno
1	1, 3, 5, 6	Pospešitev postopkov za izvedbo komasacije	Občina	Kratkoročno	Manj zahtevno
1, 3	5, 6, 18, 19	Novelacija pravilnika o ohranjanju in spodbujanju razvoja kmetijstva ter podeželja Sredstva nameniti malim kmetijam za preusmerjanje v ekološko kmetijstvo in razvoj dopolnilnih dejavnosti	Občina	Kratkoročno	Manj zahtevno
1	2, 7	Nadaljevanje energetske sanacije javnih zgradb in javne razsvetljave skladno z Uredbo o mejnih vrednostih svetlobnega onesnaževanja okolja	Občina	Kratkoročno	Srednje zahtevno
1	2, 7	Vzpostavitev upravljanja z energijo - Uvedba sistema oiljnega spremljanja rabe energije (CSRE) - Odprtje svetovalne pisarne, ki bo občane in upravljavce javnih zgradb spodbujala k izvajanju ukrepov URE in OVE ter trajnostnih oblik mobilnosti	Občina, energetska agencija, lastniki objektov, Eko sklad	Kratkoročno	Manj zahtevno
1	2, 7	Postavitev fotovoltaike na zgradbe v lasti občine	Občina	Srednjeročno	Zelo zahtevno

Prednostno področje	Cilj	Ukrep	Nosilec	Časovni okvir	Finančni okvir
1, 2	7, 10	Razvoj polnilne infrastrukture za e-vozila	Občina, zasebniki, elektrodistribucijsko podjetje	Srednjeročno	Manj zahtevno
1, 2	2, 7, 10	Optimizacija javnega potniškega prometa • Usklajevanje voznih redov	Občina, LPP, SŽ	Kontinuirano	Manj zahtevno
1, 2	2, 7, 10	Namestitev sistema izposoje koles in e-koles	Občina, RRA LUR, zasebni ponudnik	Kratkoročno	Manj zahtevno
1, 2	2, 7, 10	Namestitev sistema za souporabo e-vozil	Občina, zasebni ponudnik	Srednjeročno	Manj zahtevno
2	8, 9	Gradnja novega avtocestnega priključka • Brezovica	DARS	Kratkoročno	Zelo zahtevno
2	8, 9	Gradnja obvoznice • Vnanje Gorice–Notranje Gorice	DRSI, Občina	Dolgoročno	Zelo zahtevno
2	8, 9	Izgradnja pešpoti čez avtocesto • Postaja na lokaciji Radenščica	Občina, DARS, DRSI	Dolgoročno	Srednje zahtevno
2	9	Pridobitev certifikata Vizija nič	Občina	Kratkoročno	Manj zahtevno
2	8, 9, 10	Gradnja novih pločnikov • Prednostno: Žabnica, Jezero, Preserje–Kamnik pod Krimom	Občina	Srednjeročno	Srednje zahtevno
2	8, 9, 10	Urejanje in obnova občinskih ter državnih cest	Občina, DRSI	Kontinuirano	Srednje zahtevno
2	8, 9, 10	Urejanje zemljiškoknjižnega stanja in lastništva občinskih kategoriziranih cest • Izmere, odkupi, menjave	Občina	Srednjeročno	Srednje zahtevno
2	8, 9, 10	Urejanje in gradnja kolesarskih poti ter pešpoti • Prednostno: Podpeč–Notranje Gorice–Vnanje Gorice (sočasno s plinifikacijo), Brezovica, Žabnica	Občina, DRSI, Energetika Ljubljana	Srednjeročno	Srednje zahtevno
2	8, 9, 10	Ureditev stare železniške proge v kolesarsko pot EuroVelo 9	Občina, DRSI	Srednjeročno	Srednje zahtevno
2	8, 9, 10	Izgradnja mostu čez Ljubljanico • Podpeč	Občina	Srednjeročno	Zelo zahtevno
2	8, 9, 10	Gradnja novega železniškega postajališča s podvozom • Vnanje Gorice	DRSI	Srednjeročno	Zelo zahtevno

Prednostno področje	Cilj	Ukrep	Nosilec	Časovni okvir	Finančni okvir
2	8, 9, 10	Nadgradnja železniških odsekov Brezovica–Preserje	DRSI	Srednjeročno	Zelo zahtevno
2	8, 9, 10	Gradnja parkirišča P+R ob novem železniškem postajališču Vnanje Gorice	Občina, DRSI	Srednjeročno	Srednje zahtevno
2	9, 10	Vzpostavitev javnega prevoza na klic v zaledju občine	Občina	Kratkoročno	Srednje zahtevno
2	9, 10	Gradnja nove avtobusne postaje LPP Jezero	Občina	Kratkoročno	Manj zahtevno
2	8, 9, 10	Vzpostavitev plovnosti Ljubljanice in ureditev obrežij za potrebe javnega prometa ter turizma	Občina, MOP	Srednjeročno	Srednje zahtevno
2	11	Dokončanje izgradnje kanalizacijskega sistema za odpadne vode - Prednostno: aglomeracije nad 2000 PE, MČN za del Goričice - Ostale MČN do 2030: Dolenja Brezovica, Gorenja Brezovica, del Rakitne	Občina	Srednjeročno	Zelo zahtevno
2	11	Vzdrževanje in nadgradnja kanalizacijskega sistema za odpadne vode Čistilna naprava v Vnanjih Goricah	Občina	Srednjeročno	Zelo zahtevno
1, 2	2, 11	Zaščita varstvenih območij vodnih virov	Občina	Kratkoročno	Manj zahtevno
2	11	Prenova vodovoda - Dolenja Brezovica - Gorenja Brezovica	Občina	Srednjeročno	Srednje zahtevno
1, 2	2, 11	Zagotovitev dodatnih vodnih virov	Občina	Dolgoročno	Srednje zahtevno
2	11	Plinifikacija Vnanje Gorice-Podpeč	Občina, Energetika Ljubljana	Srednjeročno	Srednje zahtevno
1, 2	3, 11	Namestitev modrih zabojnikov za papir	Občina, VOKA Snaga	Kratkoročno	Manj zahtevno
1, 2	3, 11	Ureditev trajne lokacije za zbirni center za oddajo odpadkov	Občina, VOKA Snaga	Srednjeročno	Srednje zahtevno

Prednostno področje	Cilj	Ukrep	Nosilec	Časovni okvir	Finančni okvir
1, 2	2, 3, 11	Vzpostavitev centra ponovne uporabe	Občina, JKP Brezovica	Srednjeročno	Srednje zahtevno
2, 3	11, 14	Izgradnja širokopasovnega omrežja - Vnanje Gorice - Preserje - Kamnik pod Krimom - Jezero - Prevalje pod Krimom	Občina, ponudnik telekomunikacijskih storitev	Srednjeročno	Srednje zahtevno
2, 3	12, 18	Vzpostavitev Poslovne cone Brezovica Brezovica	Občina	Srednjeročno	Srednje zahtevno
2, 3	12, 18, 19	Revitalizacija obstoječih gospodarskih con Podpeč (Hoja)	Občina, lastnik	Srednjeročno	Srednje zahtevno
2, 3	12, 18, 19	Določitev namenske rabe in ureditev kamnoloma pod Žalostno Goro	Občina, lastnik (Petrol d. d.)	Dolgoročno	Manj zahtevno
3	13, 14, 18	Ureditev središča občine z upravno stavbo Brezovica	Občina	Srednjeročno	Srednje zahtevno
3	14	Digitalizacija storitev občine	Občina	Kratkoročno	Manj zahtevno
3	13, 18	Ureditev, povečanje in gradnja gasilskih domov - Preserje (gradnja) - Vnanje Gorice (širitev) - Rakitna (gradnja) - Notranje Gorice (gradnja vadbenega centra)	Občina	Dolgoročno	Srednje zahtevno
3	13	Ureditev in povečanje pokopališke infrastrukture - Brezovica (širitev pokopališča in parkirišča) - Vnanje Gorice (gradnja mrliške vežice in ureditev pokopališča) - Notranje Gorice (širitev mrliške vežice)	Občina	Srednjeročno	Srednje zahtevno
3	15	Gradnja novega zdravstvenega doma Podpeč	Občina, zasebniki	Srednjeročno	Zelo zahtevno
3	15, 18	Ureditev dnevnega centra za starostnike	Občina	Srednjeročno	Srednje zahtevno

Prednostno področje	Cilj	Ukrep	Nosilec	Časovni okvir	Finančni okvir
3	16	Ureditev in gradnja predšolske infrastrukture - Brezovica (povečanje) - Notranje Gorice (gradnja) - Podpeč (gradnja) - Preserje (sanacija)	Občina	Srednjeročno	Zelo zahtevno
3	16	Ureditev razvojnega oddelka za otroke s posebnimi potrebami	Občina	Kratkoročno	Manj zahtevno
3	16	Ureditev in gradnja šolske infrastrukture - Notranje Gorice (obnova) - Jezero (gradnja)	Občina	Srednjeročno	Zelo zahtevno
2, 3	8, 9, 10, 13	Ureditev varnih šolskih poti	Občina, DRSI	Srednjeročno	Srednje zahtevno
3	16	Ustanovitev javne glasbene šole	Občina	Srednjeročno	Manj zahtevno
3	18	Spodbujanje medgeneracijskega druženja in sodelovanja - Podpora organizaciji športnih in kulturnih dogodkov - Vzpostavitev medgeneracijskega centra za druženje (Brezovica) - Podpora ostalim prostorom za medgeneracijsko druženje	Občina	Kontinuirano	Manj zahtevno
3	17, 18, 19	Gradnja večnamenske športne dvorane Brezovica	Občina	Kratkoročno	Zelo zahtevno
3	17, 18, 19	Izgradnja in ureditev zunanje infrastrukture ob rekreacijskih poteh - Balinišče - Igrišče za odbojko, košarko in mali nogomet - Trim steza - Fitnes na prostem - Igrala - Klopi za počitek - Pitniki za vodo	Občina	Srednjeročno	Srednje zahtevno

Prednostno področje	Cilj	Ukrep	Nosilec	Časovni okvir	Finančni okvir
3	17, 18, 19	Gradnja otroških igrišč - Brezovica (Radna) - Vnanje Gorice (Gulč) - Podpeč (Vila Kobi, Jezero) - Preserje - Notranje Gorice (Žabnica)	Občina	Srednjeročno	Srednje zahtevno
3	17, 18, 19	Ureditev in vzdrževanje otroških igrišč Športni park Jama v Notranjih Goricah	Občina	Kontinuirano	Manj zahtevno
3	18	Ustanovitev javnega zavoda za šport	Občina	Kratkoročno	Manj zahtevno
3	13, 17, 18, 19	Ureditev promenade na Brezovici	Občina	Kratkoročno	Manj zahtevno
3	13, 18, 19	Izgradnja kulturnega doma na Rakitni	Občina	Dolgoročno	Zelo zahtevno
2, 3	12, 18	Vzpostavitev podpornega okolja za podjetja Brezovica (prostori za sodelo)	Občina	Srednjeročno	Manj zahtevno
3	18	Spodbujanje prehoda podjetij v krožno gospodarstvo	Občina	Kontinuirano	Manj zahtevno
3	19	Povezava obstoječe turistične ponudbe v integralni turistični produkt	Občina	Kratkoročno	Manj zahtevno
3	14, 19	Vzpostavitev enotne turistično informacijske e-točke na spletni strani občine	Občina	Kratkoročno	Manj zahtevno
3	18, 19	Povezovanje s sosednjimi občinami z namenom tvorjenja zaokroženih turističnih destinacij in vzpostavitve TIC	Občina	Kratkoročno	Manj zahtevno
2, 3	8, 9, 10, 19	Ureditev parkirišč ob pomembnih turističnih točkah - Podpeč - Rakitna	Občina	Kratkoročno	Srednje zahtevno
2, 3	8, 9, 19	Ureditev postajališča za avtodome - Podpeč - Rakitna	Občina	Kratkoročno	Srednje zahtevno

Prednostno področje	Cilj	Ukrep	Nosilec	Časovni okvir	Finančni okvir
2, 3	9, 13, 19	Postavitev informacijskih točk (table, letaki) z zemljevidom turističnih znamenitosti • Podpeč • Rakitna • Barje	Občina, KPLB	Kratkoročno	Manj zahtevno
1, 2, 3	7, 9, 10, 13, 17, 18, 19	Ureditev in nadgradnja turistične infrastrukture na Rakitni • Tekaske poti • Sankališče • Smučišče • Javne sanitarije • Izposoja koles in e-koles • Gostinski obrat	Občina, zasebniki, MKZ Rakitna	Srednjeročno	Srednje zahtevno
3	19, 19	Postavitev paviljona • Podpeč	Občina	Kratkoročno	Manj zahtevno
3	18, 19	Vzpostavitev pogojev za širjenje gostinske ponudbe ob rekreativnih in turističnih poteh ter znamenitostih	Občina, zasebniki	Kontinuirano	Manj zahtevno
3	19	Priprava strategije za uporabo vile Kobi v turistične namene	Občina	Srednjeročno	Manj zahtevno
3	19	Razvoj turistične atrakcije	Občina	Srednjeročno	Srednje zahtevno

Mladinsko klimatsko zdravilišče Rakitna / Vir: Občina Brezovica

VIRI

1. AJPES (Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve), 2022. Dostopno na: <https://www.ajpes.si/>.
2. Akcijski načrt za trajnostno energijo in podnebne spremembe – SECAP za občino Brezovica, 2022. Energap – Energetsko podnebna agencija za Podravje.
3. Demografska študija Občine Brezovica, 2017. Boson, trajnostno načrtovanje, d.o.o.
4. Dolgoročni razvojni program Občine Brezovica – strateški del, 2005. ZOP Management consulting, d.o.o.
5. Evidenca poslovnih con, 2022. SPIRIT (Javna agencija Republike Slovenije za spodbujanje podjetništva, internacionalizacije, tujih investicij in tehnologije).
6. Evropski zeleni dogovor, 2019. Evropska komisija.
7. iObčina (Geografski informacijski sistem občin), 2022. Dostopno na: <https://www.iobcina.si/>.
8. Iskalnik društev/podružnic tujih društev, 2022. Dostopno na: <http://mrrsp.gov.si/rduobjave/dr/index.faces>.
9. Kolesarska infrastruktura, 2022. Dostopno na: <https://www.gov.si teme/kolesarska-infrastruktura/>.
10. Letno poročilo 2020, 2021. Javno komunalno podjetje Brezovica d.o.o.
11. Letno poročilo 2021, 2022. Javno komunalno podjetje Brezovica d.o.o.
12. Lokalni energetske koncept občine Brezovica, 2012. ApE – Agencija za prestrukturiranje energetike, d.o.o.
13. Naravovarstveni atlas, 2022. Dostopno na: <https://www.naravovarstveni-atlas.si/web/DefaultNvaPublic.aspx>.
14. Občina Brezovica, 2022. Dostopno na: <https://www.brezovica.si>.
15. OPSI (Odprti podatki Slovenije), 2022. Dostopno na: <https://podatki.gov.si/>.
16. PISO (Prostorski informacijski sistem občin), 2022. Dostopno na: <https://www.geoprostor.net/PisoPortal>.
17. Poslovni asistent BIZI, 2022. Dostopno na: <https://www.bizi.si/>.
18. Potenciali lesne biomase po občinah, 2022. Dostopno na: http://www.zgs.si/delovna_podrocja/lesna_biomasa/potenciali_po_obcinah/index.html.
19. Predlog Strateškega načrta skupne kmetijske politike 2023-2027 za Slovenijo, 2021. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.
20. Program celostnega razvoja KS Rakitna, 2004. CERPOK – Center za razvoj podeželja in kmetijstva.
21. Program za izvajanje Evropske kohezijske politike v obdobju 2021-2027 v Sloveniji – osnutek, 2022. Dostopno na: <https://evropskasredstva.si/2021-2027/>.
22. Regionalni razvojni program Ljubljanske urbane regije 2021-2027, 2022. Dostopno na: https://rralur.si/wp-content/uploads/2022/05/RRP-LUR-2021-2027-cistopis_04.05.2022.pdf.
23. Resolucija: »Naša hrana, podeželje in naravni viri po 2021«, 2020. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.
24. Revizijsko poročilo: »Ravnanje z varstvenimi območji Natura 2000«, 2017. Računsko sodišče.
25. Strategija EU za biotsko raznovrstnost do leta 2030, Vračanje narave v naša življenja, 2020. Evropska komisija.
26. Strategija »od vil do vilic« za pravičen, zdrav in okolju prijazen prehranski sistem, 2020. Evropska komisija.
27. Strategija razvoja kulture v Občini Brezovica 2022-2032 – osnutek, 2022. Občina Brezovica.
28. Strategija razvoja športa v Občini Brezovica 2022-2032 – osnutek, 2022. Občina Brezovica.
29. Strategija razvoja turizma v Občini Brezovica za obdobje 2014-2020, 2014. Občina Brezovica.
30. Strateška podlaga za področje turizma za pripravo Načrta upravljanja KPLB, 2009. Javni zavod Krajinski park Ljubljansko barje.
31. Strokovna izhodišča varstva kulturne dediščine za Krajinski park Ljubljansko barje, 2007. ZVKDS, OE Ljubljana.
32. SURS (Statistični urad Republike Slovenije), 2022. Dostopno na: <https://pxweb.stat.si/SiStat/sl>.
33. Šport v številkah, 2021. Dostopno na: https://www.zsrs-planica.si/wp-content/uploads/2011/11/Sport_v_stevilkah_2021_WEB.pdf.
34. Zdravje v Občini Brezovica, 2021. Dostopno na: <https://obcine.nijz.si/obcine/brezovica/8/2021/>.

